

Pseudonimi, heteronimi, egzonimi i endonimi u knjižničnim katalogzima

Šafranko, Ivana

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:244200>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-30**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
KATEDRA ZA BIBLIOTEKARSTVO
Ak. god. 2018./2019.

Ivana Šafranko

**Pseudonimi, heteronimi, egzonimi i endonimi
u knjižničnim katalozima**

Diplomski rad

Mentorica: dr. sc. Ana Barbarić

Zagreb, lipanj 2019.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenoj i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(potpis)

Sadržaj

Sadržaj.....	iv
1. Uvod.....	1
2. Uloga kataloga i katalogizatora	2
2.1. Zadatci kataloga i osnovni zadatci abecednog kataloga	2
2.2. Jedinstvena odrednica u abecednom katalogu te važnost njezina oblikovanja.....	4
3. Pseudonim i pseudonimnost u katalogu.....	6
3.1. Značenje pseudonima.....	8
3.2. Problematika upotrebe više imena i novonastali pojmovi: heteronim, egzonim i endonim.....	8
3.2.1. Heteronim u katalogizaciji.....	8
3.2.1.1. Primjer katalogiziranja heteronima <i>Fernando Pessoa</i>	9
3.2.1.2. Primjer heteronima <i>Olja Savičević-Ivančević</i>	11
3.2.2. Egzonimi i endonimi u katalogizaciji.....	14
3.2.2.1. Primjer endonima <i>Marija Jurić Zagorka</i>	14
4. Katalogizacija pseudonima - istraživanje	17
4.1. Slučaj 1.....	17
4.1.1. Primjer 1: Pablo Neruda.....	17
4.1.2. Primjer 2: E. L. James.....	20
4.1.3. Primjer 3: Mark Twain.....	23
4.2. Slučaj 2.....	26
4.2.1. Primjer: Elena Ferrante	26
4.3. Slučaj 3.....	28
4.3.1. Primjer 1: August Šenoa	28
4.3.2. Primjer 2: Charlotte Brontë.....	29
4.4. Slučaj 4.....	31
4.4.1. Primjer 1: Erich Kästner	31
4.4.2. Primjer 2: Agatha Christie	33
5. Rezultati istraživanja i analiza zapisa	35
5.1. Analiza slučaja 1	35
5.2. Analiza slučaja 2	36
5.3. Analiza slučaja 3	36
5.4. Analiza slučaja 4	37
6. Zaključak.....	40
7. Literatura.....	41
Sažetak	43
Summary	44

1. Uvod

Problematika pseudonimnosti u knjižničnim katalozima predstavlja dvojbenu situaciju za brojne katalogizatore i njihov je zadatak odlučiti hoće li za jedinstvenu odrednicu odabrati pravo ime autora ili pseudonim, te hoće li izraditi opće uputnice ili sporedne kataloške jedinice za ostala imena istog autora. Eva Verona je jednom jednostavnom definicijom definirala katalog kao „...radno pomagalo namijenjeno korisnicima.“¹. Da bi takvo pomagalo zaista pomoglo korisnicima potrebno je ostati dosljedan u izradi kataloga i odabiru jedinstvenih odrednica u cijelome svijetu. S namjerom uvida u održavanje takve dosljednosti u ovome se radu provodi istraživanje uvidom u hrvatske i svjetske internetske kataloge za autore koji se koriste pseudonimima. *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga* teorijsko je polazište za istraživanje dosljednosti u izradi jedinstvenih odrednica kod upotrebe pseudonima.

Krenuvši od uloge kataloga, katalogizatora, glavnih zadataka kataloga te oblikovanja jedinstvenih odrednica ovaj rad dotiče se i problematike upotrebe više imena te nastajanje novih pojmova, heteronima, egzonima i endonima koji se također svrstavaju pod pojam pseudonimnosti. Istraženi su primjeri katalogiziranja istih u hrvatskim i svjetskim knjižnicama. Nadalje, provedeno je istraživanje katalogiziranja pseudonima slijedeći Veronin *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga* te su na kraju predloženi rezultati istraživanja.

¹ Verona, E. *Abecedni katalog u teoriji i praksi*. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1971. Str. 100.

2. Uloga kataloga i katalogizatora

Građu koja se godinama skupljala, a i noviju koja tek pristiže u knjižnice, potrebno je na neki način sistematizirati i olakšati pronalazak pojedine jedinice građe. Građa postaje beskorisna kada je nemoguće pronaći primjerak koji nam je bitan. Samim time, beskorisno je i znanje koje se čuva u knjižnicama. Stoga se pojavila potreba za stvaranjem kataloga svake pojedine knjižnice. Knjižnični se katalog najčešće definira kao popis knjižnične građe koju posjeduje određena knjižnica. Naravno da knjižnični katalog ne možemo tek tako opisati kao popis, jer je on puno više od toga. Knjižnični je katalog svojevrsan posrednik između korisnika i knjižnične građe u knjižnici, on daje potrebne informacije o jedinici građe koju tražimo. Kako postoje različiti zahtjevi korisnika, tako postoje i različite vrste kataloga. Knjižnica može posjedovati mjesni ili matični katalog koji je koristan samo knjižničarima, za razliku od abecednog i stvarnog kataloga koji je koristan korisnicima kao i knjižničarima. Postoje katalogi koji razvrstavaju građu prema vrsti građe na knjižnu, neknjižnu i periodičnu građu.

Svaka je knjižnica u mogućnosti da stvori svoju vrstu kataloga s obzirom na različite upite korisnika. No, u novije vrijeme zahvaljujući strojno čitljivim katalozima ukida se izrada različitih vrsta kataloga, budući da jedan niz kataložnih zapisa nudi različite informacije koje su ponuđene prilikom pretrage jednog od aspekata vezanog uz građu.²

2.1. Zadatci kataloga i osnovni zadatci abecednog kataloga

Jednom jednostavnom definicijom Eva Verona je abecedni katalog definirala kao „...radno pomagalo namijenjeno korisnicima.“³. S namjerom da takvo pomagalo zaista pomogne korisnicima potrebno je ostati dosljedan u izradi abecednog kataloga, a dosljednost znači da se „...istovrsni problemi rješavaju uvijek na isti način.“⁴. Zbog velike raznolikosti same građe i ljudskog rasuđivanja, Verona naglašava da je nemoguće održati dosljednost u potpunosti, zbog čega je zanimljivo i u današnjici proučavati na koji se način abecedni katalog razvija te koje se dosljednosti primjenjuju, a koje mijenjaju. “Kao i jezik, katalog je sredstvo priopćavanja i društvena konvencija”⁵. Samim time uočavamo glavnu zadaću kataloga - komunikacija između korisnika i knjižnice. Iz iskustva znamo da u jeziku postoje točno definirana pravila i kodeksi koje treba slijediti, tako i u katalogu.

² Prema Horvat, A. Knjižnični katalog i autorstvo. Rijeka : Naklada Benja, 1995. Str. 20.

³ Verona, E. Abecedni katalog u teoriji i praksi. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1971. Str. 100.

⁴ Isto, Str. 100.

⁵ Horvat, A. Knjižnični katalog i autorstvo. Rijeka : Naklada Benja, 1995. Str. 10.

“Abecedni katalog organizira građu u abecednom poretku nekih formalnih značajki pretežno (ali ne i uvijek) preuzetih s jedinice građe.⁶ Naziv *abecedno autorski katalog* usvojen je kao važeći termin na Međunarodnoj konferenciji o kataložnim načelima održanoj u Parizu 1961. godine⁷, prema kojoj se temelje svi noviji kataložni pravilnici. Uvođenjem spomenutog termina pojavila su se i brojna previranja jer naime postoje publikacije koje se iz različitih razloga ne mogu unijeti pod autorske odrednice i predstavljaju izazov za svakog katalogizatora. Kako bi ipak olakšala posao katalogizatorima, Eva Verona je u svojem *Pravilniku* navela tri zadatka kataloga:

1) *Abecedni katalog mora odgovoriti na pitanje posjeduje li knjižnica određenu bibliografsku jedinicu (publikaciju ili jedinicu druge neke knjižnične građe);*

2) *Abecedni katalog mora za određeno djelo dati pregled svih njegovih izdanja, prijevoda, preradbi i sl., što ih knjižnica posjeduje;*

3) *Abecedni katalog mora dati pregled svih publikacija koje sadrže djela određenog autora, a nalaze se u knjižnici.*⁸

Da bi se svaka publikacija (bibliografska jedinica) mogla identificirati u katalogu, potrebno je izraditi i glavnu kataložnu jedinicu koja posjeduje sve podatke o određenoj publikaciji⁹. Glavna kataložna jedinica također ima svoja dva zadatka:

1) *da u abecednom katalogu zastupa određenu jedinicu bibliotečne građe (1. zadatak u abecednom katalogu);*

2) *da na jednom mjestu u abecednom katalogu okupi sve jedinice bibliotečne građe koje sadrže djela istog autora (3. zadatak abecednog kataloga)*¹⁰.

⁶ Horvat, A. Knjižnični katalog i autorstvo. Rijeka : Naklada Benja, 1995. Str. 43.

⁷ International Conference on Cataloguing Principles, Paris, 9th-18th October, 1961. Report. Reprint. London : IFLA International Office for UBC, 1981. Str. 118.

⁸ Verona, E. Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. I. dio: Odrednice i redalice. Zagreb : Društvo bibliotekara Hrvatske, 1970. Str. 15.

⁹ Glavna kataložna jedinica sadrži odrednicu (riječi koje određuju redno mjesto kataložne jedinice u abecednom katalogu) i kataložni opis publikacije (podaci potrebni za identifikaciju publikacije).

¹⁰ Verona, E. Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. I. dio: Odrednice i redalice. Zagreb : Društvo bibliotekara Hrvatske, 1970. Str. 14.

2.2. Jedinstvena odrednica u abecednom katalogu te važnost njezina oblikovanja

U izradi abecednog kataloga da bi se okupile sve publikacije istog autora, uzima se određeni oblik imena autora (pravo ime ili pseudonim) kao jedinstvenu odrednicu. Odrednica koja sadrži oblik imena stvarnog autora, naziva se osobnom ili individualnom odrednicom. Svi ostali oblici imena kojima se autor koristi, u pravilu se zapisuju u izrađene opće uputnice koje upućuju korisnika s jednog oblika imena na drugi.

Posao katalogizatora kod izrade jedinstvene odrednice u nezavidnom je položaju s obzirom na brojne poteškoće koje se javljaju uz identitet autora i zahtjeve korisnika. S jedne strane valja razmotriti valjana autorska prava i pravila zemlje u kojoj autor stvara svoja djela. Katalogizator mora pripaziti na autorska prava prilikom određivanja autorstva u svrhu katalogiziranja i okupljanja svih publikacija jednog autora; a isto tako treba razumjeti autore koji žele ostati anonimni i ne odavati svoj identitet. S druge strane je potrebno uzeti u obzir primjerenost kataloga korisniku. Katalogizator se ponekad treba poistovjetiti s korisnikom s namjerom shvaćanja njegovog načina postavljanja upita za određenu publikaciju. Stvaranje reprezentativne jedinstvene odrednice otvara vrata prema publikaciji koju korisnik traži i znanju koje mu je potrebno. Samim time uviđamo važnost pravilnog oblikovanja jedinstvene odrednice i održavanja dosljednosti u njezinom formiranju.

Zahvaljujući Evi Veroni izrađen je *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga*¹¹ koji se u velikom mjeri primjenjuje i danas. Do određenih promjena u pravilniku dolazi dijelom zbog globalizacije, digitalizacije i općenitog ljudskog razvoja, a te su promjene sažete u *Izjavi o međunarodnim kataložnim načelima*¹² iz 2009. godine. Spomenuta međunarodna načela zalažu se da bibliografske agencije pojedine države normiraju i jedinstveno identificiraju imena autora na jezicima i oblicima u kojima se pojavljuju te da se takva normirana imena uzmu kao usvojeni oblik imena autora u svim ostalim državama svijeta.¹³ Kod odabira oblika usvojenog imena pomaže načelo primjerenosti korisniku te će se usvojeni oblik imena osobe odabrati određenim redoslijedom:

¹¹ Verona, E. *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga*. I. dio: Odrednice i redalice. Zagreb : Društvo bibliotekara Hrvatske, 1970. Dalje u tekstu PPIAK.

¹² Izjava o Međunarodnim kataložnim načelima / prevela Mirna Willer. 2009. URL: https://www.ifla.org/files/assets/cataloguing/icp/icp_2009-hr.pdf, (25. 07. 2019.)

¹³ Prema: Ekinović Micak, E. Odabir usvojenih oblika imena osoba : međunarodna kataložna načela, knjižnični referentni model i izvori podataka. / *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 61, 1(2018), 413-434. URL: <https://hrcak.srce.hr/206813>, (25. 07. 2019.)

1. *Ime po kojem je osoba općenito poznata*
2. *Ime ili oblik imena koji se najčešće javlja u jedinicama građe povezanim s osobom i*
3. *Ime ili oblik imena po kojem je osoba općepoznata u drugim izvorima podataka.*¹⁴

Jedna od zanimljivijih promjena u odabiru usvojenog oblika imena naspram PPIAK-u je primjer člana 99/6; gdje se u PPIAK-u osobno ime koje je na publikaciji označeno početnim slovima, ili inicijalima, u jedinstvenoj odrednici ispisuje u svojem potpunom obliku¹⁵, novi je prijedlog da se za “usvojeni oblik imena odabere najpoznatiji i najčešći oblik ili oblik pod kojim osoba želi biti predstavljena, a ne nužno potpuni oblik”.¹⁶ Najpoznatiji primjer ovog pravila bila bi književnica J. K. Rowling koja je na početku karijere inzistirala na korištenju inicijala, kao svojevrsnu zaštitu identiteta.

U Virtualnoj međunarodnoj normativnoj bazi (Virtual International Authority File)¹⁷, VIAF-u, može se vidjeti da je većina svjetskih kataloga odabralo kao usvojenik oblik imena s inicijalima, a ne potpuni oblik imena, za razliku od kataloga NSK-a koji odskaka od većine uzevši potpuni oblik imena. Ovim primjerom samo se potvrđuje nužnost ujednačenosti zapisa jedinstvene odrednice, tj. usvojenog imena u svim svjetskim katalogima s ciljem postizanja lakše pretrage i primjerenosti korisniku. U daljnjem dijelu ovoga rada proučavat će se ujednačenost jedinstvenih odrednica u slučaju kada autori uz vlastito ime koriste jedan ili više pseudonima, a ujednačenost će se proučavati kako u hrvatskim katalogima, tako i u svjetskim.

¹⁴ Isto, str. 421.

¹⁵ Verona, E. Pravidnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. I. dio: Odrednice i redalice. Zagreb : Društvo bibliotekara Hrvatske, 1970. str. 188.

¹⁶ Ekinović Micak, E. Odabir usvojenih oblika imena osoba : međunarodna kataložna načela, knjižnični referentni model i izvori podataka. / Vjesnik bibliotekara Hrvatske 61, 1(2018). URL: <https://hrcak.srce.hr/206813>, (25. 07. 2019.) str. 422.

¹⁷ VIAF. URL:

<https://viaf.org/viaf/search?query=local.names%20all%20%22J.K.%20Rowling%2C%201965%20%22&sortKeys=holdingscount&recordSchema=BriefVIAF>, (25. 07. 2019.)

3. Pseudonim i pseudonimnost u katalogu

Pseudonim ili u doslovnom prijevodu “lažno ime”, u digitalnom dobu vrlo se često koristi u grupnim razgovorima ili komentarima preko internetskih portala, stoga je u današnjici puno lakše razumjeti svrhu postojanja “lažnog imena”. Korištenjem “lažnog imena” i stvaranjem drugačijeg identiteta, zapravo se stvara svojevrsna zaštita i sigurnost u izražavanju vlastitih misli, emocija i stavova bez straha od osuđivanja istih. Pseudonim, naravno ima svoju daleku prošlost kao i različitu upotrebu, a jednu od detaljnijih definicija pseudonima možemo iskazati ovako: „Pseudonim (starogrčki ψεῦδο = lažno, ονομα = ime) jest lažno, drugo ime pomoću kojega se neka osoba predstavlja s ciljem zatajivanja svog pravog identiteta ili kao način da se osoba predstavi u drugom svjetlu ili za razbijanje predrasuda oko podrijetla ili pripadnosti pojedinom spolu. Može se nazvati i *umjetničko ime*, ili *alias* (od latinskog *aliās* - na drugi način) ili akronimom *a.k.a* (od engleskog *also known as* - poznat kao). Kod pisaca se rabi i francuski izraz *nom de plume* (ime iza pera).”¹⁸

Pojam pseudonimnosti, ili upotrebe više različitih imena, vrlo se rano javlja. Mogli bismo usporediti postojanje pseudonimnosti uz sam pojam anonimnosti. Anonimnost je bila učestala pojava srednjovjekovnih tekstova. Kao jedan od glavnih razloga anonimnosti često se spominje kršćanska poniznost, koja je nalagala pojedincu da ne pridaje važnost vlastitoj osobi.¹⁹ Osim poniznosti, postojala su i različita praktična objašnjenja anonimnosti, na primjer način prikupljanja građe u onodobnim knjižnicama, gdje su se sve svesci vezali u jedan veći svezak, često izostavljajući imena svih autora prilikom prepisivanja tih svezaka. Naglasak se uvijek stavljao na građu, to jest na novo znanje koje se trebalo prenijeti i sačuvati, autori nisu bili na prvom mjestu. Vjerojatno je takva praksa ponukala stvaranje zaštićenih autorskih prava jer je suviše lagano prepisati nečije znanje nego li izmisliti nešto novo. Osim toga, jedan od zanimljivih razloga postojanja pseudonima pokazuju zabilježeni primjeri anonimnih pohvala vlastitih djela, što je zapravo izvrsna samoreklama karakteristična za 17. i 18. stoljeće. U renesansi se počinje javljati pojava skrivanja vlastitog identiteta iza drugog imena, najčešće zbog straha ili neizazivanja pažnje. Jedan od poznatijih autora koji je pisao pod pseudonimom zbog straha pred crkvenim vlastima bio je François Rabelais; on se koristio anagramom svog imena i prezimena, Alcofribas Nasier.

¹⁸ Pseudonim. URL: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Pseudonim>, (24. 07. 2019.)

¹⁹ Prema Horvat, A. Knjižnični katalog i autorstvo. Rijeka : Naklada Benja, 1995. Str. 93. – 108.

Uzevši u obzir pseudonimnost zanimljivo je proučiti dva različita pristupa organizacije knjižničnog kataloga koje spominje autorica Aleksandra Horvat u svojoj knjizi *Knjižnični katalog i autorstvo*²⁰; ta dva pristupa nazivaju se formalni i bibliografski pristup. Formalni pristup "...poštuje formalne bibliografske podatke navedene na građi..."²¹, katalogizator će prema ovome pristupu preuzeti doslovno sve formalne informacije koje pronade na naslovnoj stranici, bez obzira na njihovu vjerodostojnost. S druge strane, bibliografski pristup u prvi plan stavlja autora, pokušava otkriti njegovo pravo ime i koristi isti oblik njegova imena bez obzira na ime koje se javlja na publikaciji, a njegovo djelo identificira jedinstvenim naslovom.

Prilikom katalogizacije formalnim pristupom ubrzo su se pojavile nedoumice bilo zbog nedovoljnih i nepotpunih podataka koji se preuzimaju s predloška knjižne građe, bilo zbog vjerodostojnosti tih istih podataka. Horvat tu problematiku usustavljuje u četiri kategorije: "...poteškoće koje dosljedna primjena formalnog pristupa izaziva u postojećoj strukturi kataloga...:

1) kad je publikacija objavljena anonimno, a autor je kasnije utvrđen i djelo je po njemu poznato;

2) kad se autorovo ime javlja u nekom obliku različitom od onoga na drugim publikacijama njegovih djela ili od onoga pod kojim je autor pretežno poznat;

3) kad se na publikaciji javlja ime jednog autora, a djelo je rad neke druge osobe; 4) ime neke osobe predočeno je na publikaciji kao ime autora, ali ta osoba ime neku drugu ulogu."²²

Iz navedenoga se uočava kako je pseudonimnost problem koji otežava katalogiziranje; pogotovo ako katalogizator koristi formalni pristup i ne propitkuje stvarno ime autora. Dolazi do narušavanja jednog od bitnijih zadataka abecednog kataloga koje je Verona izdvojila, a to je treći zadatak koji glasi: "Abecedni katalog mora dati pregled svih publikacija koje sadrže djela određenog autora, a nalaze se u knjižnici."²³

²⁰ Isto. Str. 74. - 93.

²¹ Isto. Str. 75.

²² Horvat, A. *Knjižnični katalog i autorstvo*. Rijeka : Naklada Benja, 1995. Str. 80.

²³ Verona, E. *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga*. I. dio: Odrednice i redalice. Zagreb : Društvo bibliotekara Hrvatske, 1970. Str. 15.

3.1. Značenje pseudonima

Mnogi autori žele stvarati pod vlastitim imenom, ali zbog različitih razloga, pod utjecajem obitelji, prijatelja ili poslovnih obaveza odustaju od svojeg imena kako bi zaštitili svoju privatnost. Svijet književnosti pruža nam potpuno novo iskustvo, stoga i ne čudi da toliko autora pribjegava promjeni identiteta s namjerom da se u potpunosti upuste u potpuno novi svijet.

Ponekad je teško odabrati novo ime, zbog toga će mnogi autori tek preokrenuti pakoje slovo svojeg imena i stvoriti novi identitet anagramom, poput Samuela Solomona koji je postao Melusa Moolson, Johna Langdona s anagramom John Gannold i slično. Složeniji pseudonimi nastajati će na različite načine, prilikom otkrivanja stvarnog identiteta tako saznajemo bizarne načine nastanka pseudonima poput pomoći majke, telefonskog imenika, trenutka nadahnuća i slično. Ponekad sam sadržaj knjige nameće traženje novog imena, pogotovo ukoliko je vaše ime poznato po magičnom svijetu bajki poput Lewisa Carrola, a želite pisati o egzaktnim matematičkim definicijama. Nije toliko stran razlog skrivanja identiteta zbog političkih progona, kao i zbog čuvanja vlastite privatnosti; pojavu pseudonima susrećemo svakodnevno i u današnjici, poput poznatih osoba koje često koriste pseudonime ili takozvana “umjetnička imena” poput Lady Gage (Stefani Joanne Angelina Germanotta), Jay-Zja (Shawn Corey Carter), Woodyja Allena (Allen Stewart Konigsberg) i mnogih ostalih.

Bitno je razriješiti pseudonime i anonimne, pogotovo u knjižnicama s namjerom da se ostvare svi zadaci kataloga te knjiga postane dostupna korisniku na njegov zahtjev. Ova tema daje nam uvid u problematiku konstantnog obrazovanja i individualnog napredovanja knjižničara. Knjižničar će svakim stečenim znanjem unaprijediti svoju knjižnicu, njezin katalog, a na kraju krajeva obogatiti svoje korisnike novim i lakše dostupnijim znanjem.

3. 2. Problematika upotrebe više imena i novonastali pojmovi: heteronim, egzonim i endonim

3.2.1. Heteronim u katalogima

Heteronim je pojam koji izvorno pripada grani leksikologije gdje označava “riječ koja se piše jednako kao druga riječ, ali se razlikuje u izgovoru i značenju”²⁴, a u književnost je ovaj pojam uveo portugalski književnik Fernando Pessoa dajući mu sasvim novo značenje. Heteronim u doslovnom prijevodu znači različito ime; Sukladno tome ima slično značenje kao i pseudonim, ali za razliku od pseudonima gdje je ista osoba predstavljena različitim

²⁴ <http://proleksis.lzmk.hr/26276/>

imenima, heteronim uz raličita imena u potpunosti mijenja i osobnost te iste osobe; gotovo je ne moguće otkriti sve heteronime, pogotovo u književnosti. Naime, svaki pojedini heteronim može promijeniti stil pisanja, biografiju ili čak fizički izgled. Spomenuti pojam rado je prihvatila i naša književnica Olja Savičević-Ivančević kazujući da "...heteronim predstavlja stvaranje novog autorskog identiteta sa specifičnim rukopisom, govorom, bibliografijom i autobiografijom..."²⁵. Fernando Pessoa i Olja Savičević-Ivančević, književnici su koji se koriste heteronimima u književnosti, a spomenuti su zbog toga jer se u katalozima uvrštavaju pod pojmom pseudonimnosti što ćemo u daljnjem dijelu ovoga rada vidjeti u primjerima.

3.2.1.1. Primjer katalogiziranja heteronima *Fernando Pessoa*

Fernando Pessoa portugalski je književnik, između ostaloga poznat po tome što je u svojem književnome stvaralaštvu pisao pod više od 70 heteronima. Neki od njegovih heteronima, otkriveni su tek u 21. stoljeću, a četiri su najpoznatiji: Alberto Caeiro, Ricardo Reis, Álvaro de Campos i Bernardo Soares. Njegovi heteronimi funkcioniraju kao zasebni autori, a često pišu oglede jedni o drugima u književnim revijama.²⁶

Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb (NSK)

Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb posjeduje 42 publikacije okupljene pod jedinstvenom odrednicom Pessoa, Fernando.²⁷ Za njegove heteronime nisu izrađene opće uputnice već su zajedno s različitim varijantama njegovog punog imena svrstani pod neusvojene oblike imena (Reis, Ricardo; Caeiro, Alberto; Campos, Alvaro de; Soares, Bernardo). U napomeni uputnice piše da se autor koristio spomenutim pseudonimima.²⁸

ID zapisa	000051222
<u>Odrednica</u>	<u>Pessoa, Fernando</u>
<u>Neusvojeni oblik</u>	Reis, Ricardo
<u>Neusvojeni oblik</u>	Caeiro, Alberto
<u>Neusvojeni oblik</u>	Campos, Alvaro de
<u>Neusvojeni oblik</u>	De Campos, Alvaro
<u>Neusvojeni oblik</u>	Soares, Bernardo
<u>Neusvojeni oblik</u>	Pessoa, Fernando Antonio Nogueira
<u>Neusvojeni oblik</u>	Nogueira Pessoa, Fernando Antonio
Biografski podaci	Portugalski pjesnik, esejist, 1888.-1935.
Napomena	Autor se koristio i pseudonimima: Ricardo Reis, Alberto Caeiro, Alvaro de Campos i Bernardo Soares.

Slika 1: Pregledni zapis u katalogu NSK za upit *Pessoa, Fernando*

²⁵ Aquilonis. Pisci na mreži – Olja Savičević Ivančević. URL: <https://www.aquilonis.hr/Poslovanje/pisci-na-mrezi-olja-savicevic-ivancevic.html>, (24. 07. 2019.)

²⁶ Prema: Fernando Pessoa, URL: https://hr.wikipedia.org/wiki/Fernando_Pessoa, (29. 07. 2019.)

²⁷

http://katalog.nsk.hr/F/HA8G4I4T4BYID2C6H3L98LPJ8DF9EYCCYHMNUX9YDFBEBBCEID-31880?func=find-acc&acc_sequence=000237904, (29. 07. 2019.)

²⁸

http://katalog.nsk.hr/F/HA8G4I4T4BYID2C6H3L98LPJ8DF9EYCCYHMNUX9YDFBEBBCEID-19646?func=accref&acc_sequence=000237904, (29. 07. 2019.)

Knjižnice grada Zagreba (KGZ)

U Gradskoj knjižnici Zagreb publikacije autora okupljene su pod jedinstvenom odrednicom Fernando Antonio Nogueira Pessoa; pod neusvojeni oblik imena stavljeno je skraćeno ime Fernando Pessoa, a za njegove heteronime (Reis, Ricardo; Campos, Alvado de; Soares, Bernardo) stavljena je opaska <pseudonim>. Pod napomenom je spomenuto da književnik koristi i ostale heteronime od kojih su najpoznatiji Alvaro de Campos, Alberto Caeiro, Bernardo Soares, Vicente Guades, Ricardo Reis te napomena o punom imenu: Fernando Antonio Nogueira de Scabra Pessoa.²⁹

Pessoa, Fernando Antonio Nogueira
1888-1935

Napomena
Portugalski književnik.
Piše i pod raznim heteronimima od kojih su najpoznatiji Alvaro de Campos, Alberto Caeiro, Bernardo Soares, Vicente Guades, Ricardo Reis.
Puno ime **Fernando Antonio Nogueira de Scabra Pessoa**.

Bibliografske jedinice autora
Bibliografske jedinice o autoru

Neusvojeni oblik imena	Pessoa, Fernando
	Campos, Alvaro de <pseudonim>
	Reis, Ricardo <pseudonim>
	Soares, Bernardo <pseudonim>
Izvori podataka	NSK kat. ; LC cat. Izabrane pjesme / Fernando Pessoa. Zagreb, 1997.

Slika 2. Pregledni zapis u KGZ-u za upit *Pessoa, Fernando*

VIAF (Virtual International Authority File)

U VIAF-u možemo vidjeti da je većina zemalja kao jedinstvenu odrednicu uzela skraćeno ime autora, Fernando Pessoa, te oznaku godine rođenja i smrti. Dvije zemlje nisu uopće uzele oznaku godine smrti i rođenja (Italija i Japan), a ostalih sedam zemalja ima različite varijante rasporeda imena, prezimena, godine rođenja i godine smrti, kao što se vidi na slici 3. Zanimljivo da je kao odrednica za ISNI uzeto ime Bernardo Soares.³⁰

Fernando Pessoa, 1888-1935.

1935-1888.

Fernando Pessoa poeta português

Pessoa, Fernando

1935-1888.

1888-1935.

Πεσσοα, Φερναντο, 1888-1935

Soares, Bernardo

Pessoa, F. 1888-1935 Fernando

Πεσσοα, Φ. 1888-1935 Φερναντο

Πεσσοα, Φερναντο, 1888-1935.

VIAF ID: 29010497 (Personal)
Permalink: <http://viaf.org/viaf/29010497>

Slika 3. Pregledni zapis u VIAF-u za upit *Pessoa, Fernando*

29

<https://katalog.kgz.hr/pagesResults/rezultati.aspx?¤tPage=1&searchById=1&sort=0&spid0=1&spv0=Pessoa%2c+Fernando>, (29. 07. 2019.)

³⁰ https://viaf.org/viaf/29010497/#Pessoa,_Fernando,_1888-1935., (29. 07. 2019.)

Kongresna knjižnica

U Kongresnoj knjižnici uz jedinstvenu odrednicu Fernando Pessoa, izrađene su uputnice za njegove heteronime koje možemo vidjeti na slici 4.³¹

SOURCE OF HEADINGS: Library of Congress Online Catalog
INFORMATION FOR: Pessoa, Fernando, 1888-1935

Please note: Broader Terms are not currently available

Select a Link Below to Continue...
Authority Record
Scope Note
See Also: Caeiro, Alberto, 1888-1935
See Also: Campos, Alvaro de, 1888-1935
See Also: Guedes, Vicente, 1888-1935
See Also: Mora, António, 1888-1935
See Also: Reis, Ricardo, 1888-1935
See Also: Search, Alexander, 1888-1935
See Also: Seul de Méluet, Jean, 1888-1935
See Also: Soares, Bernardo, 1888-1935

Slika 4. Pregledni zapis Kongresne knjižnice za upit *Pessoa, Fernando*

Komentar: Može se primijetiti da hrvatske knjižnice NSK i KGZ imaju različite jedinstvene odrednice za autora međusobno i u usporedbi s VIAF-om. Kongresna knjižnica s druge strane ima najviše različitih uputnica za heteronime povezanih uz jedinstvenu odrednicu autora Fernanda Pessoa.

3.2.1.2. Primjer heteronima *Olja Savičević-Ivančević*

Kao još jedan primjer katalogiziranja heteronima, proučit ćemo hrvatsku književnicu Olju Savičević-Ivančević koja svoj način pisanja u potpunosti mijenja kroz svoj heteronim Saška Rojc.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb (NSK)

Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb posjeduje 122 publikacije okupljene pod jedinstvenom odrednicom Savičević Ivančević, Olja.³² Zajedno s različitim varijantama

³¹

https://authorities.loc.gov/cgi-bin/Pwebrecon.cgi?RefCodes=30&ref=1&hd=1,3&SEQ=20190807070518&Search%5FArg=Pessoa%2C%20Fernando&Search%5FCode=SHED%5F&CNT=100&PID=uiY_mZ2ydnDom5G3edFnlnWY2WC&SID=1, (29. 07. 2019.)

³²

http://katalog.nsk.hr/F/HA8G4I4T4BYID2C6H3L98LPJ8DF9EYCCYHMNUX9YDFBEBBCEID-15207?func=find-acc&cc_sequence=006684873, (29. 07. 2019.)

njezinog imena i prezimena, heteronim Saška Rojc svrstan je pod neusvojene oblike imena (vidi Slika 5.). U napomeni uputnice piše da se autorica koristi heteronimom Rojc, Saška.³³

ID zapisa	000044813
<u>Odrednica</u>	<u>Savičević Ivančević, Olja</u>
<u>Neusvojeni oblik</u>	Ivančević, Olja Savičević
<u>Neusvojeni oblik</u>	Savičević-Ivančević, Olja
<u>Neusvojeni oblik</u>	Ivančević, Olja Savičević-
<u>Neusvojeni oblik</u>	Savičević-Ivančević, Olja
<u>Neusvojeni oblik</u>	Ivančević, Olja Savičević-
<u>Neusvojeni oblik</u>	Savičević Ivančević, Olja
<u>Neusvojeni oblik</u>	Ivančević, Olja Savičević
<u>Neusvojeni oblik</u>	Savičević, Olja
<u>Neusvojeni oblik</u>	Savičević, Olja
<u>Neusvojeni oblik</u>	Ivančević, Olja
<u>Neusvojeni oblik</u>	Rojc, Saška
Biografski podaci	Hrvatska književnica. Rođena 16. 9. 1974. u Splitu.
Napomena	Autorica objavljuje i pod heteronimom: Rojc, Saška.

Slika 5. Pregledni zapis NSK za upit *Savičević Ivančević, Olja*

Knjižnice grada Zagreba (KGZ)

U Gradskoj knjižnici Zagreb publikacije autorice okupljene su pod jedinstvenom odrednicom Savičević Ivančević, Olja; pod neusvojeni oblik imena stavljena su varijante njezina imena i prezimena te pseudonim Saška Rojc. U napomeni je ovdje objašnjeno kako Saška Rojc nije pseudonim već heteronim, ukratko je i objašnjeno što je to heteronim (Slika 6.).³⁴

Pregledni zapis

Savičević Ivančević, Olja
1974-

Napomena Književnica i novinarka.
Autorica piše pod stvarnim imenom Olja Savičević, tj. u danim Olja Savičević Ivančević, te pod heteronimom Saška Rojc (heteronim nije pseudonim, već "predstavlja stvaranje novog autorskog identiteta sa specifičnim rukopisom, govorom, biobibliografijom, autobiografijom, virtualnom adresom, vlastitom korespondencijom, pa i vizualnim identitetom"-<http://www.books.hr/specials/266.3.8.2011.>).

Bibliografske jedinice autora

Neusvojeni oblik imena	Savičević, Olja
	Savičević, Olja
	Savičević Ivančević, Olja
	Ivančević, Olja Savičević
	Savičević-Ivančević, Olja
	Ivančević, Olja Savičević
	Rojc, Saška <pseudonim>
Izvori podataka	Nasmijati psa / Olja Savičević Ivančević. Zgb, 2006.
	Da se nasmee pes / Olja Savičević Ivančević. Skopje, 2009.
	Adio kauboju / Olja Savičević Ivančević. Zagreb, 2017.
	NSK aut.
	http://www.planet9.hr/hr/Puzzlerojc-autor-Rojc_Sa%C5%A1ka-ar-33dg9-katalog/ (2011-08-03) ;
	http://www.hrvatskodrustvopisaca.hr/hr/clan/olja-savicevic-i-vancevic-189 (2017-07-24).
	http://www.hrvatskodrustvopisaca.hr/hr/clan/olja-savicevic-i-vancevic-189 .

Slika 6. Pregledni zapis KGZ-a za upit *Savičević Ivančević, Olja*

33

http://katalog.nsk.hr/F/HA8G4I4T4BYID2C6H3L98LPJ8DF9EYCCYHMNUX9YDFBEBBCEID-13013?func=accref&acc_sequence=000403784, (29. 07. 2019.)

34

<https://katalog.kgz.hr/pagesResults/rezultati.aspx?¤tPage=1&searchById=1&sort=0&spid0=1&spv0=Savi%c4%8devi%c4%87+Ivan%c4%8devi%c4%87%2c+Olja>, (29. 07. 2019.)

VIAF (Virtual International Authority File)

U VIAF-u možemo vidjeti da je većina zemalja, koje imaju Oljina djela, kao jedinstvenu odrednicu uzela autoričino ime i prezime, Savičević Ivančević, Olja, te oznaku godine rođenja. Švicarska i Njemačka knjižnica uzele su samo njezino stvarno prezime bez udanog prezimena.³⁵

Savičević Ivančević, Olja

Savičević Ivančević, Olja, 1974-

Savičević, Olja, 1974-

Savičević Ivančević, Olja 1974-

Olja Savičević écrivaine croate

VIAF ID: 103619891 (Personal)
Permalink: <http://viaf.org/viaf/103619891>

Slika 7. Pregledni zapis VIAF-a za upit *Savičević Ivančević, Olja*

Kongresna knjižnica

U Kongresnoj knjižnici uz jedinstvenu odrednicu Savičević Ivančević, Olja, 1974-, ne postoji uputnica niti neusvojeni oblik njezina heteronima.³⁶

Savičević Ivančević, Olja, 1974-

URI(s)
> <http://id.loc.gov/authorities/names/no2006134592>

Instance Of
> MADS/RDF PersonalName
> MADS/RDF Authority
> SKOS Concept

Scheme Membership(s)
> Library of Congress Name Authority File

Collection Membership(s)
> Names Collection - Authorized Headings
> LC Names Collection - General Collection

Variants
> Ivančević, Olja Savičević, 1974-

Slika 8. Pregledni zapis Kongresne knjižnice za upit *Savičević Ivančević, Olja*

³⁵ https://viaf.org/viaf/103619891/#Savi%C4%8Devi%C4%87_Ivan%C4%8Devi%C4%87,_Olja,_1974-, (29. 07. 2019.)

³⁶ <http://id.loc.gov/authorities/names/no2006134592.html>, (29. 07. 2019.)

Komentar: Može se primijetiti da su se hrvatske knjižnice NSK i KGZ usuglasile oko zajedničke jedinstvene odrednice za hrvatsku autoricu. I jedna i druga knjižnica svrstale su njezin heteronim pod neusvojene oblike imena s napomenom da se radi o heteronimu. S druge strane, VIAF je kao jedinstvenu odrednicu dodao i godinu rođenja uz autoričino ime i prezime, ali se ne može dobiti informacija o autoričinom heteronimu jer se on uopće ne spominje; što potvrđuje i Kongresna knjižnica (Slika 8.)

3.2.2. Egzonimi i endonimi u katalogizima

Pojam egzonima i endonima, preuzet iz grane etnolingvistike, također je jedan od pojmova potrebnih za razumijevanje bibliografskih identiteta pojedinaca. Egzonime i endonime pobliže su objasnile autorice Mrzljak i Polanski u svojem članku³⁷, gdje izdvajaju kako se i jedni i drugi pojmovi mogu odnositi na mjesta, etničke grupe, jezike ili pojedince (osobna imena). Posebno je zanimljivo proučiti osobna imena gdje egzonimi predstavljaju imena koja su osobi nametnuta izvana, za razliku od endonima, imena koja su neki pojedinci ili grupa nadjenula sama sebi. Postoje neujednačenosti u katalogiziranju tih pojmova u pojedinim nacionalnim knjižnicama u svijetu kao i u Hrvatskoj. Primjer neujednačenosti prikazan je na imenu književnice Marije Jurić Zagorke, odnosno dijela prezimena kojeg je autorica svojevrijedno nadjenula sama sebi.

3.2.2.1. Primjer endonima *Marija Jurić Zagorka*

Marija Jurić Zagorka hrvatska je književnica i novinarka koja je vjerojatno zbog svoje feminističke angažiranosti i britkog jezika često koristila muške pseudonime (Jurica Zagorski, Petrica Kerempuh, Iglica) s namjerom zaštite vlastitog identiteta. Jedan od najomiljenijih pseudonima je postao prepoznatljiv kao njezino vlastito ime, a nadjenula ga je zbog "...ljubavi prema ljudima iz hrvatskog puka, s čijim se životnim teškoćama solidarizirala od najranijeg djetinjstva, unatoč tome što je potjecala iz imućne obitelji..."³⁸. U katalogizima nisu zastupljeni svi njezini pseudonimi, a endonim *Zagorka* često se različito katalogizira, ponekad s crticom ili bez crtice.

³⁷ Mrzljak, N.; Polanski, D. Bibliografski identiteti pojedinaca nastali uporabom više imena: heteronimi, egzonimi (ksenonimi), endonimi (autonimi). / Vjesnik bibliotekara Hrvatske 59, 1/2(2016), str. 219.-226.

³⁸ <https://ravnopravnost.gov.hr/arhiva/marija-juric-zagorka/biografija-marija-juric-zagorka/1539>, 29. 07. 2019.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb (NSK)

Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb posjeduje 156 publikacija okupljenih pod jedinstvenom odrednicom Jurić-Zagorka, Marija.³⁹ Zajedno s različitim varijantama njezinog imena i prezimena. Endonim Zagorka koji se nalazi u svim varijantama, svrstan je pod neusvojene oblike imena (vidi Slika 9.). Zapravo postoji i zaseban neusvojeni oblik za endonim Zagorka. U NSK-u spomenut je samo jedan njezin pseudonim, *Ružica Zagorska*, koji je također stavljen pod neusvojene oblike. U napomeni je objašnjeno da je ime *Ružica Zagorska* pseudonim.⁴⁰

ID zapisa	000101059
<u>Odrednica</u>	<u>Jurić-Zagorka, Marija</u>
<u>Neusvojeni oblik</u>	Zagorka, Marija Jurić-
<u>Neusvojeni oblik</u>	Zagorka
<u>Neusvojeni oblik</u>	Jurićova-Zagorka, Marija
<u>Neusvojeni oblik</u>	Zagorka, Marija Jurićova-
<u>Neusvojeni oblik</u>	Jurićova Zagorka, Marija
<u>Neusvojeni oblik</u>	Zagorka, Marija Jurićova
<u>Neusvojeni oblik</u>	Jurić Zagorka, Marija
<u>Neusvojeni oblik</u>	Zagorka, Marija Jurić
<u>Neusvojeni oblik</u>	Jurić Zagorka, Marija
<u>Neusvojeni oblik</u>	Zagorka, Marija Jurić
<u>Neusvojeni oblik</u>	Zagorska, Ružica
<u>Neusvojeni oblik</u>	Ružica Zagorska
Biografski podaci	Hrvatska književnica i novinarka. Rođena 1. 1. 1873. u Negovcu kraj Vrbovca, umrla 30. 11. 1957. u Zagrebu.
Napomena	Autorica je objavljivala i pod pod pseudonimom: Zagorska, Ružica.

Slika 9. Pregledni zapis NSK-a za upit *Jurić-Zagorka, Marija*

Knjižnice grada Zagreba (KGZ)

U Gradskoj knjižnici Zagreb publikacije autorice okupljene su pod jedinstvenom odrednicom Jurić Zagorka, Marija bez crtice između prezimena; pod neusvojeni oblik imena stavljen je njezino stvarno ime, *Marija Jurić* te jedan od pseudonima, *Ružica Zagorska*. Bez dodatnih napomena o imenu.⁴¹

³⁹

http://katalog.nsk.hr/F/HA8G4I4T4BYID2C6H3L98LPJ8DF9EYCCYHMNUX9YDFBEBBCEID-35070?func=find-acc&acc_sequence=000294811, (29. 07. 2019).

⁴⁰

http://katalog.nsk.hr/F/HA8G4I4T4BYID2C6H3L98LPJ8DF9EYCCYHMNUX9YDFBEBBCEID-37012?func=accref&acc_sequence=006487947, 29. 07. 2019.

⁴¹

<https://katalog.kgz.hr/pagesResults/rezultati.aspx?¤tPage=1&searchById=1&sort=0&spid0=1&spv0=Juri%20c4%87+Zagorka%2c+Marija>, 29. 07. 2019.

Pregledni zapis

Zagorka

1873-1957

Napomena Hrvatska književnica i novinarka.

Bibliografske jedinice autora

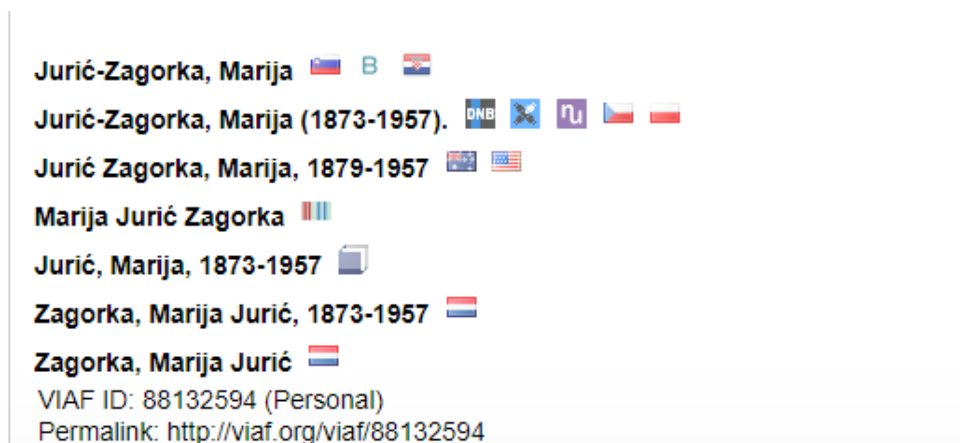
Bibliografske jedinice o autoru

Neusvojeni oblik imena	Jurić Zagorka, Marija
	Jurić, Marija <stvarno ime>
	Ružica Zagorska <pseudonim>
	Zagorska, Ružica <pseudonim>
	Zagorska Ružica <pseudonim>
Vidi i	pod srodnim pojmom Jurići, obitelj
Izvori podataka	Tajna krvavog mosta / Marija Jurić Zagorka. Zagreb, 1995.
	NSK kat. (Jurić-Zagorka, Marija).
	HL. Zgb., 1997. (Jurić Zagorka, Marija).
	Građa za pov. književnosti Hrvatske. Zgb, 1951., sv. 21., str. 53. (potvrda da je Ružica Zagorska pseud. Marije Jurić Zagorka).

Slika 10. Pregledni zapis KGZ-a za upit *Jurić-Zagorka, Marija*

VIAF (Virtual International Authority File)

U VIAF-u možemo vidjeti da je većina zemalja uzela kao jedinstvenu odrednicu Jurić-Zagorka, Marija, a većina je dodala i godinu rođenja i smrti. Nigdje nisu izrađene uputnice za njezine pseudonime.⁴²

Slika 11. Pregledni zapis VIAF-a za upit *Jurić-Zagorka, Marija*

⁴² https://viaf.org/viaf/88132594/#Juric%CC%81_Zagorka,_Marija,_1879-1957, 29. 07. 2019.

4. Katalogizacija pseudonima - istraživanje

Istraživanjem se želi prikazati praksa katalogiziranja pseudonima u Hrvatskoj, to jest slijede li katalogizatori strogo *Pravilnik i priručnik za izradu abecednih kataloga* ili postoje odstupanja od istoga. Praksa hrvatskih knjižnica usporedit će se s praksom Kongresne knjižnice te sveukupnim uvidom u VIAF.

Za istraživanje su korišteni sljedeći katalogi dostupni na internetskim stranicama:

- Katalog Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu⁴³
- Katalog Knjižnice grada Zagreb⁴⁴
- Katalog Kongresne knjižnice⁴⁵
- Katalog VIAF-a⁴⁶

Autorica Eva Verona u svom *Pravilniku* predviđa nekoliko dvojbjenih situacija vezanih uz pitanje autorstva i korištenje pseudonima. Pravila o postupanju u takvim situacijama sažela je u članu 96 pod 6 stavaka. U ovome će se radu prikazati primjeri prema slučajevima za stavke 1, 2, 3 i 4 tog člana. Svaki primjer istražen je u dva hrvatska knjižnična kataloga (NSK i KGZ), u katalogima svjetskih knjižnica preko uvida u katalog VIAF-a te detaljnije u stranom katalogu Kongresne knjižnice.

4.1. Slučaj 1

4.1.1. Primjer 1: Pablo Neruda

U prvom primjeru razmotrit ćemo prvi stavak člana 96, koji glasi: “Ako se autor u svom stvaralačkom radu isključivo ili pretežno služi pseudonimom po kojemu je općenito i poznat, jedinstvenom odrednicom postaje taj pseudonim. Za pravo se ime izrađuje opća uputnica i ono se unosi u napomenu na glavnim kataložnim jedinicama...”⁴⁷ Kao primjer uzet je čileanski književnik poznat po svojem pseudonimu, Pablo Neruda, a njegovo pravo ime je Ricardo Eliezer Neftalí Reyes Basoalto. Zapravo postoji nekoliko varijanata njegovog pravog imena, kao na primjer ime Ricardo Eliezer Neftalí Reyes Basoalto pronađeno na wikipediji⁴⁸

⁴³ Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. URL: <http://katalog.nsk.hr/F>

⁴⁴ Knjižnice grada Zagreba. URL: <https://katalog.kgz.hr/pages/search.aspx>

⁴⁵ Library of Congress Authorities. URL: <https://authorities.loc.gov/cgi-bin/Pwebrecon.cgi?DB=local&PAGE=First>

⁴⁶ Virtual International Authority File. URL: <https://viaf.org/>

⁴⁷ Verona, E. *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga*. I. dio: Odrednice i redalice. Zagreb : Društvo bibliotekara Hrvatske, 1970. Str. 182.

⁴⁸ Pablo Neruda, URL: https://hr.wikipedia.org/wiki/Pablo_Neruda, 01. 08. 2019.

nije identično imenu Neftalí Ricardo Reyes Basoalto pronađeno na mrežnim stranicama Hrvatske enciklopedije.⁴⁹

Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb (NSK)

Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb posjeduje 71 publikaciju okupljenu pod jedinstvenom odrednicom Neruda, Pablo.⁵⁰ Za njegove različite varijante pravog imena i prezimena izrađene su dvije opće uputnice pod neusvojene oblike imena (vidi Slika 12.). U napomeni se nalazi bilješka o pravom imenu autora, Neftali Ricardo Reyes.⁵¹

		NACIONALNA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA U ZAGREBU	
Katalog		Baza podataka: NSK katalog Katalozi NSK	
PRETRAŽIVANJE POPIS REZULTATA PRETHODNA PRETRAŽIVANJA			
Jednostavno pretraživanje Složeno pretraživanje Naredbeno pretraživanje			
Unakrsne uputnice - Autor - Neruda, Pablo			
Klikom na poveznicu u lijevom stupcu prikazuju se odrednice u Preglednom popisu.			
Klikom na poveznicu u odrednici prikazuju se povezani zapisi.			
ID zapisa	000053436		
Odrednica	Neruda, Pablo		
Neusvojeni oblik	Reyes, Neftalí Ricardo		
Neusvojeni oblik	Reyes, Neftalí Ricardo Basoalto		
Biografski podaci	Čileanski književnik, 1971. god. dobitnik Nobelove nagrade za književnost, 1904-1973.		
Napomena	Pravo ime autora: Reyes, Neftalí Ricardo.		

Slika 12. Pregledni zapis NSK-a za upit *Neruda, Pablo*

Knjižnice grada Zagreba (KGZ)

U katalogu Knjižnica grada Zagreba publikacije autora okupljene su pod pseudonimom i jedinstvenom odrednicom Neruda, Pablo; za pravo ime izrađena je opća uputnica pod neusvojeni oblik imena, *Neftali Ricardo Reyes Basoalto*, a u napomeni je spomenuto pravo ime autora.⁵²

⁴⁹ Pablo Neruda, URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=43467>, 01. 08. 2019.

⁵⁰

http://katalog.nsk.hr/F/HA8G4I4T4BYID2C6H3L98LPJ8DF9EYCCYHMNUX9YDFBEBBCEID-13278?func=find-acc&acc_sequence=000197333, 01. 08. 2019.

⁵¹

http://katalog.nsk.hr/F/HA8G4I4T4BYID2C6H3L98LPJ8DF9EYCCYHMNUX9YDFBEBBCEID-14194?func=accref&acc_sequence=000197333, 01. 08. 2019.

⁵²

<https://katalog.kgz.hr/pagesResults/rezultati.aspx?¤tPage=1&searchById=1&sort=0&spid0=1&spv0=Neruda%2c+Pablo>, 01. 08. 2019.

Pregledni zapis

Neruda, Pablo
1904-1973

Napomena Čileanski pjesnik. Pravo ime autora Neftali Ricardo Reyes Basoalto. Dobitnik Nobelove nagrade za književnost 1971. g.

Bibliografske jedinice autora
Bibliografske jedinice o autoru

Neusvojeni oblik imena	Reyes Basoalto, Neftali Ricardo <stvarno ime>
Izvori podataka	Nevidljiva rijeka / Pablo Neruda. Zagreb, 1999. HOL. Zgb., 1996. NSK kat., LC cat.

Slika 13. Pregledni zapis KGZ-a za upit *Neruda, Pablo*

VIAF (Virtual International Authority File)

U VIAF-u možemo vidjeti da je većina zemalja uzela kao jedinstvenu odrednicu Neruda, Pablo i godinu rođenja i smrti. Samo su dvije knjižnice (Nacionalna knjižnica u Portugalu i Estoniji) u jedinstvenu odrednicu stavile opasku da se radi o pseudonimu.⁵³

VIAF
Virtual International Authority File

Search

Select Field: All Headings | Select Index: All VIAF | Search Terms: Neruda, Pablo, 1904 1973 | Search

Neruda, Pablo, 1904-1973.

Neruda, Pablo

Неруда, П 1904-1973

1973-1904 نيرودا، پابلو

Pablo Neruda

Neruda, Pablo, pseud.

1904-1973 נרודה, פבלו

Неруда, Пабло, 1904-1973

Neruda, Pablo, pseud., 1904-1973.

Neruda, Pablo (Chilean poet, 1904-1973)

Неруда, П. Пабло 1904-1973

Неруда, Пабло, псевд., 1904-1973.

VIAF ID: 95126958 (Personal)
Permalink: <http://viaf.org/viaf/95126958>

Slika 14. Pregledni zapis VIAF-a za upit *Neruda, Pablo*

Kongresna knjižnica

U Kongresnoj knjižnici također kao u VIAF-u uz jedinstvenu odrednicu Neruda, Pablo stavljena i godina rođenja i smrti, a njegovo pravo ime i sve varijante tog imena imaju izrađene opće uputnice.⁵⁴

⁵³ https://viaf.org/viaf/95126958/#Neruda,_Pablo,_1904-1973., 01. 08. 2019.

⁵⁴ <http://id.loc.gov/authorities/names/n79046560.html>, 01. 08. 2019.

Neruda, Pablo, 1904-1973

URI(s)

- > <http://id.loc.gov/authorities/names/n79046560>

Instance Of

- > MADS/RDF PersonalName
- > MADS/RDF Authority
- > SKOS Concept [↗](#)

Scheme Membership(s)

- > Library of Congress Name Authority File

Collection Membership(s)

- > Names Collection - Authorized Headings
- > LC Names Collection - General Collection

Variants

- > Reyes, Neftalí Ricardo, 1904-1973
- > Basoalto, Neftalí Ricardo Reyes, 1904-1973
- > Nīrūdā, Bāblū, 1904-1973
- > Reyes Basoalto, Neftalí, 1904-1973
- > Nieh-lu-ta, 1904-1973
- > Nieluda, 1904-1973
- > Reyes Basualto, Neftalí, 1904-1973
- > Basualto, Neftalí Reyes, 1904-1973
- > Nerūtā, Pāplō, 1904-1973
- > Nerouda, Pamplo, 1904-1973
- > Bosoalto, Neftali Ricardo Reyes, 1904-1973
- > נערוּדָא, פּאַבְלוּא
- > 聂鲁达, 1904-1973

Additional Information

- > <http://id.loc.gov/rwo/agents/n79046560>

Slika 15. Pregledni zapis Kongresne knjižnice za upit *Neruda, Pablo*

4.1.2. Primjer 2: E. L. James

U drugom primjeru proučit ćemo još jedan slučaj koji spada pod prvi stavak člana 96, ovaj puta književnicu poznatiju po svojem pseudonimu, E. L. James, nego li po pravom imenu, Erika Leonard. Britanska spisateljica, E. L. James, oduvijek je htjela pisati ljubavne romane. S obzirom da je stvarala karijeru u filmskoj produkciji i osnovala obitelj, odlučila je zaštititi svoje ime pseudonimom⁵⁵ koji zvuči kao muško ime, a istovremeno sadrži i njezine inicijale.

⁵⁵ E. L. James, URL: <https://www.writers-online.co.uk/how-to-write/creative-writing/why-do-authors-use-pen-names>, 01. 08. 2019.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb (NSK)

Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb posjeduje 18 publikacija okupljenih pod jedinstvenom odrednicom James, E. L..⁵⁶ Za njezino pravo ime izrađena je opća uputnica, a također je u napomeni bilješka o njezinom pravom imenu.⁵⁷

The screenshot shows the NSK catalog interface. At the top left is the NSK logo, a stylized 'I' with three vertical bars. To its right, the text reads 'NACIONALNA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA U ZAGREBU' and 'Katalog'. Below this, it says 'Baza podataka: NSK katalog'. A navigation bar contains links: 'PRETRAŽIVANJE', 'POPIS REZULTATA', and 'PRETHODNA PRETRAŽIVANJA'. Below that, there are options for search: 'Jednostavno pretraživanje', 'Složeno pretraživanje', and 'Naredbeno pretraživanje'. A specific search filter is applied: 'Unakrsne uputnice - Autor - James, E. L.'. Below the navigation, there are two instructions: 'Klikom na poveznicu u lijevom stupcu prikazuju se odrednice u Preglednom popisu.' and 'Klikom na poveznicu u odrednici prikazuju se povezani zapisi.'. At the bottom, a table displays the record details:

ID zapisa	000590384
Odrednica	James, E. L.
Neusvojeni oblik	Leonard, Erika
Biografski podaci	Britanska književnica. Rođena 7. 3. 1963. u Londonu.
Napomena	Pravo ime autora: Leonard, Erika.

Slika 16. Pregledni zapis NSK-a za upit *James, E. L.*

Knjižnice grada Zagreba (KGZ)

U katalogu Knjižnica grada Zagreba publikacije autorice okupljene su pod pseudonimom James, E. L.; za pravo ime je izrađena opća uputnica pod neusvojeni oblik imena, a u napomeni je spomenuto pravo ime autorice.⁵⁸

⁵⁶

http://katalog.nsk.hr/F/HA8G4I4T4BYID2C6H3L98LPJ8DF9EYCCYHMNUX9YDFBEBBCEID-29672?func=find-acc&acc_sequence=000684562, 01. 08. 2019.

⁵⁷

http://katalog.nsk.hr/F/HA8G4I4T4BYID2C6H3L98LPJ8DF9EYCCYHMNUX9YDFBEBBCEID-31189?func=accref&acc_sequence=000684562, 01. 08. 2019.

⁵⁸

<https://katalog.kgz.hr/pagesResults/rezultati.aspx?¤tPage=1&searchById=1&sort=0&spid0=1&spv0=James%2c+E.+L.>, 01. 08. 2019.

James, E. L.

1963-

Napomena Britanska spisateljica i TV producentica.
Pravo ime autorice Erika Leonard, rođena Mitchell.

Bibliografske jedinice autora

Neusvojeni oblik imena	James, E L
Izvori podataka	Leonard, Erika <stvarno ime> Fifty shades of grey / E L James. London, 2012. LC authority ; BL cat. http://www.eljamesauthor.com (04.07.2012.). http://en.wikipedia.org/wiki/E._L._James (2012-08-29).

Slika 17. Pregledni zapis KGZ-a za upit James, E. L.

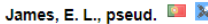

VIAF (Virtual International Authority File) i Kongresna knjižnica

U VIAF-u možemo vidjeti da je većina zemalja uzela kao jedinstvenu odrednicu James, E. L. i godinu rođenja. Samo su dvije knjižnice (Nacionalna knjižnica u Portugalu i Estoniji) u jedinstvenu odrednicu stavile opasku da se radi o pseudonimu. A katalog wikidate otkriva njezin pravi identitet pod odrednicom Erika Leonard.⁵⁹ Kongresna knjižnica uz jedinstvenu odrednicu pod pseudonimom James, L. E. ima izrađenu i opću uputnicu na ime Leonard, Erika.⁶⁰

VIAF
Virtual International Authority File

Search

Select Field: All Headings | Select Index: All VIAF | Search Terms: James, E.L., 1963 | **Search**

James, E.L., 1963-
James, E.L.
James, E. L., pseud.
1963 „ג. ה ,סו"ג-
Erika Leonard
James, E. L., pseud., 1963-
Джеймс, Э. Л., псевд., 1963-
 VIAF ID: 255680406 (Personal)
 Permalink: <http://viaf.org/viaf/255680406>

Slika 18. Pregledni zapis VIAF-a za upit James, E. L.

⁵⁹ https://viaf.org/viaf/255680406/#James,_E.L.,_01._08._2019.

⁶⁰ <http://id.loc.gov/authorities/names/no2012049338.html>, 01. 08. 2019.

4.1.3. Primjer 3: Mark Twain

Kao treći primjer proučit ćemo američkog književnika Marka Twaina koji je poznatiji po spomenutom pseudonimu nego li po pravom imenu, *Samuel Langhorne Clemens*. Autor se u književnosti služio i drugim pseudonimima poput *Thomas Jefferson Snodgrass*, *Josh*, *Louis de Conte* i *Jean François Alden*. Svojevremeno su postojala nagađanja kako je autor preuzeo identitet kapetana broda, koji se također potpisivao kao *Mark Twain*, a kasnija istraživanja pokazuju da je autor vjerojatno preuzeo pseudonim iz humorističnog časopisa kojeg je rado čitao.⁶¹

Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb (NSK)

Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb posjeduje 186 publikacija okupljenih pod jedinstvenom odrednicom Twain, Mark.⁶² Izrađene su opće uputnice za neusvojene oblike njegovog pseudonima, potom za njegovo pravo ime i za njegov drugi pseudonim, Louis de Conte (slika 19). U napomeni su dvije bilješke koje spominju njegovo pravo ime i jedan od ostalih pseudonima.⁶³

The screenshot shows the NSK catalog search results for 'Twain, Mark'. The interface includes a search bar, navigation links, and a list of search results. The results are organized into two columns: 'ID zapisa' and 'Odrednica'. The 'Odrednica' column lists various pseudonyms and the author's full name, along with a biographical note and a note about the author's use of pseudonyms.

ID zapisa	Odrednica
000047578	Twain, Mark
	Tven, Mark
	Tuen, Mark
	Twain, Marc
	Tven, M.
	Conte, Louis de
	Clemens, Samuel L.
	Clemens, Samuel Langhorne
	Langhorne Clemens, Samuel
Biografski podaci	Američki književnik, novinar, publicist. Rođen 30. 11. 1835. u Floridi, umro 21. 4. 1910. u Reddingu
Napomena	Pravo ime autora: Clemens, Samuel Langhorne.
Napomena	Autor je objavljivao i pod pseudonimom: Conte, Louis de.

Slika 19. Pregledni zapis NSK-a za upit *Twain, Mark*

⁶¹ Mark Twain, URL: <https://www.srednja.hr/kultura/vijesti-kultura/otkrivena-tajna-twainova-pseudonima/>, 02. 08. 2019.

⁶²

http://katalog.nsk.hr/F/HA8G4I4T4BYID2C6H3L98LPJ8DF9EYCCYHMNUX9YDFBEBBCEID-42040?func=find-acc&acc_sequence=000100107, 02. 08. 2019.

⁶³

http://katalog.nsk.hr/F/HA8G4I4T4BYID2C6H3L98LPJ8DF9EYCCYHMNUX9YDFBEBBCEID-44120?func=accresf&acc_sequence=000100107, 02. 08. 2019.

Knjižnice grada Zagreba (KGZ)

U katalogu Knjižnica grada Zagreba publikacije autora okupljene su pod pseudonimom Twain, Mark; opće uputnice izrađene su za njegovo pravo ime i jednu varijantu njegovog pseudonima. U napomeni je bilješka o pravom imenu autora, ali nigdje se ne spominju njegovi ostali pseudonimi.⁶⁴

Twain, Mark	
1835-1910	
Napomena	Američki književnik.
	Pravo ime autora: Samuel Langhorne Clemens.
Bibliografske jedinice autora	
Bibliografske jedinice o autoru	
Neusvojeni oblik imena	Clemens, Samuel Langhorne <stvarno ime>
	Tven, Mark
Izvori podataka	Kraljević i prosjak / Mark Twain. Zgb, 1999.
	LC cat. , NYPL cat. ; DB kat.
	HOL. Zgb., 1996.

Slika 20. Pregledni zapis KGZ-a za upit *Twain, Mark*

VIAF (Virtual International Authority File)

U VIAF-u možemo vidjeti da je većina zemalja uzela kao jedinstvenu odrednicu pseudonim Twain, Mark s godinom rođenja i smrti. Ponovno samo dvije knjižnice stavljaju oznaku pseudonima u jedinstvenu odrednicu, a zanimljivo da je Dansko bibliografsko središte uzelo kao jedinstvenu odrednicu drugi autorov pseudonim (Louis de Conte), a Vatikanska knjižnica treći autorov pseudonim (Jean François Alden).⁶⁵

⁶⁴

<https://katalog.kgz.hr/pagesResults/rezultati.aspx?¤tPage=1&searchById=1&sort=0&spid0=1&spv0=Twain%2c+Mark>, 02. 08. 2019.

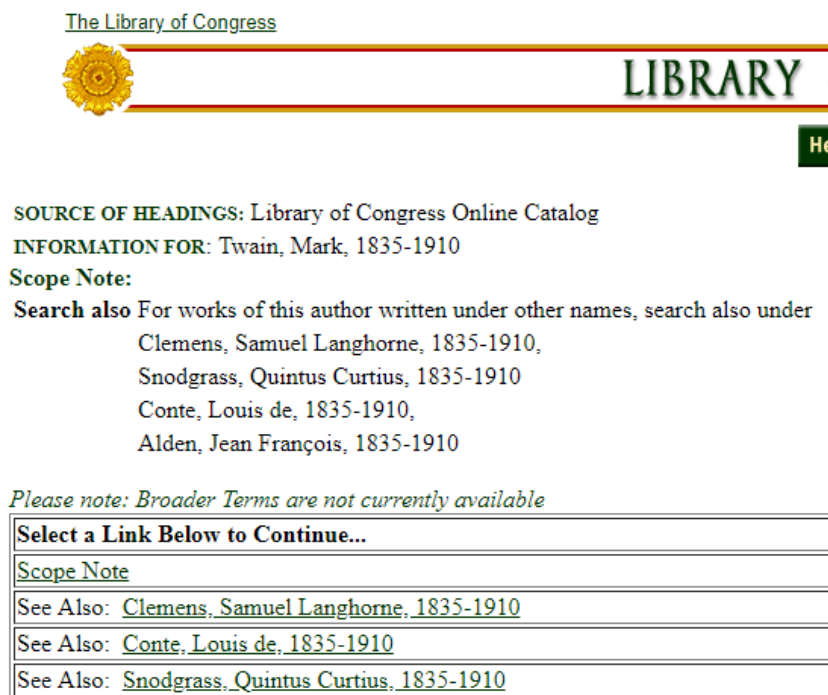
⁶⁵ https://viaf.org/viaf/50566653/#Twain,_Mark,_1835-1910, 02. 08. 2019.

Slika 21. Pregledni zapis VIAF-a za upit *Twain, Mark*

Kongresna knjižnica

U Kongresnoj knjižnici također kao u VIAF-u uz jedinstvenu odrednicu Twain, Mark stavljena je godina rođenja i smrti, a njegovo pravo ime i tri ostala pseudonima imaju izrađene opće uputnice.⁶⁶

Slika 22. Pregledni zapis Kongresne knjižnice za upit *Twain, Mark*

66

https://authorities.loc.gov/cgi-bin/Pwebrecon.cgi?RefCodes=30&ref=1&hd=1,2&SEQ=20190807073920&Search%5FArg=Twain%2C%20Mark&Search%5FCode=NHED%5F&CNT=100&PID=j-FnTtQ_q6KNsHMyDcKGTvEcwbXFz&SID=1,02.08.2019.

4.2. Slučaj 2

4.2.1. Primjer: Elena Ferrante

U drugom slučaju razmotrit ćemo drugi stavak člana 96, koji glasi: “Ako se pravo ime autorovo ne može utvrditi pseudonim postaje jedinstvenom odrednicom, a u napomenu na glavnim katalognim jedinicama za publikacije autorovih djela (ili na pregledni listić) unosi se podatak da se pravo ime nije moglo pronaći.”⁶⁷ Kao primjer proučit ćemo talijansku književnicu koja objavljuje pod svojim pseudonimom, dok je njezin identitet i dalje nepoznat. Nije poznato radi li se zaista o ženskoj spisateljici. Autorica ne želi otkriti svoj identitet kazujući da djelo kad jednom nastane više ne treba svojeg autora.⁶⁸

Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb (NSK)

Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb posjeduje 4 publikacije okupljene pod jedinstvenom odrednicom Ferrante, Elena.⁶⁹ U napomeni je navedeno kako je ime pseudonim nepoznate autorice.⁷⁰

	NACIONALNA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA U ZAGREBU
	Katalog
	Baza podataka: NSK katalog
PRETRAŽIVANJE	POPIS REZULTATA
PRETHODNA PRETRAŽIVANJA	
Jednostavno pretraživanje	Složeno pretraživanje
Naredbeno pretraživanje	
Unakrsne uputnice - Autor - Ferrante, Elena	
Klikom na poveznicu u lijevom stupcu prikazuju se odrednice u Preglednom popisu.	
Klikom na poveznicu u odrednici prikazuju se povezani zapisi.	
ID zapisa	000433878
<u>Odrednica</u>	<u>Ferrante, Elena</u>
Biografski podaci	Talijanska književnica. Rođena 1943. u Napulju.
Napomena	Pseudonim nepoznate autorice.

Slika 23. Pregledni zapis NSK-a za upit *Ferrante, Elena*

⁶⁷ Verona, E. Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. I. dio: Odrednice i redalice. Zagreb : Društvo bibliotekara Hrvatske, 1970. Str. 183.

⁶⁸ Elena Ferrante, URL:

<https://gkr.hr/Magazin/Kauc-i-knjige/Elena-Ferrante-i-tetralogija-Genijalna-prijateljica-misticna-knjizevnica-ili-knjizevnik-koja-zna-sto-radi>, 01. 08. 2019.

⁶⁹

http://katalog.nsk.hr/F/HA8G4I4T4BYID2C6H3L98LPJ8DF9EYCCYHMNUX9YDFBEBBCEID-04582?func=find-acc&acc_sequence=000793397, 01. 08. 2019.

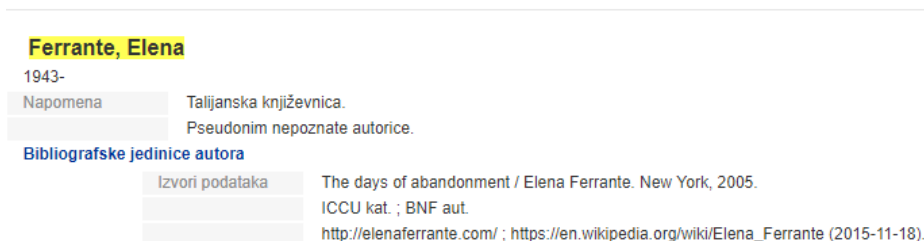
⁷⁰

http://katalog.nsk.hr/F/HA8G4I4T4BYID2C6H3L98LPJ8DF9EYCCYHMNUX9YDFBEBBCEID-06019?func=accref&acc_sequence=000793397, 01. 08. 2019.

Knjižnice grada Zagreba (KGZ)

U katalogu Knjižnica grada Zagreba publikacije autorice okupljene su pod pseudonimom Ferrante, Elena.; U napomeni je bilješka o pseudonimu nepoznate autorice.⁷¹

Pregledni zapis

Ferrante, Elena
1943-
Napomena: Talijanska književnica.
Pseudonim nepoznate autorice.
Bibliografske jedinice autora:
Izvori podataka: The days of abandonment / Elena Ferrante. New York, 2005.
ICCU kat. ; BNF aut.
<http://elena ferrante.com/> ; https://en.wikipedia.org/wiki/Elena_Ferrante (2015-11-18).

Slika 24. Pregledni zapis KGZ-a za upit *Ferrante, Elena*

VIAF (Virtual International Authority File)

U VIAF-u možemo vidjeti da je većina zemalja uzela kao jedinstvenu odrednicu Ferrante, Elena. Samo Portugalska knjižnica u jedinstvenoj odrednici stavlja opasku da se radi o pseudonimu. Zanimljivo da se uz ovu odrednicu pojavljuje i ime Anite Raje za koju saznajemo da je talijanska prevoditeljica, ali nema potvrde da je to pravo ime autorice.⁷² U Kongresnoj knjižnici jedinstvena odrednica je također pseudonim, Ferrante, Elena, u napomenama nigdje ne piše da se radi o nepoznatom autoru. Tu informaciju dobivamo tek u bilješci pod izvorima gdje možemo pročitati naslov jednog djela o neotkrivanju identiteta spomenute književnice.⁷³

Ferrante, Elena
Ferrante, Elena, 1943-
Ferrante, Elena, pseud.
Raja, Anita
Anita Raja
VIAF ID: 1146095268100371857 (Personal)
Permalink: <http://viaf.org/viaf/1146095268100371857>

Slika 25. Pregledni zapis VIAF-a za upit *Ferrante, Elena*

⁷¹

<https://katalog.kgz.hr/pagesResults/rezultati.aspx?¤tPage=1&searchById=1&sort=0&spid0=1&spv0=Ferrante%2c+Elena>, 01. 08. 2019.

⁷² https://viaf.org/viaf/1146095268100371857/#Ferrante,_Elena, 01. 08. 2019.

⁷³ <http://id.loc.gov/authorities/names/nr96044668.html>, 01. 08. 2019.

4.3. Slučaj 3

4.3.1. Primjer 1: August Šenoa

Treći stavak člana 96 glasi: “Ako se autor u svom stvaralačkom radu služi raznim pseudonimima, ili pravim imenom i jednim ili više pseudonima, ili ako je poznatiji po pravom imenu nego po pseudonimu, jedinstvenom odrednicom postaje pravo ime. Za svaki pseudonim koji se javlja na publikacijama biblioteke izrađuje se opća uputnica i on se unosi u napomenu na glavnim kataložnim jedinicama.”⁷⁴ Kao primjer idealno je proučiti hrvatskog književnika, dramaturga, kritičara i prevoditelja koji se u stvojem publikacijama često služio raznim pseudonimima poput: Veljko Rabačević, Petrica Kerempuh, Milutin, Branislav i različitim ostalim šiframa.⁷⁵ Ali je ostao najpoznatiji po svojem pravom imenu.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb (NSK)

Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb posjeduje 833 publikacija okupljenih pod jedinstvenom odrednicom Šenoa, August.⁷⁶ Izrađene su opće uputnice za varijante njegovog imena, potom za njegovo puno ime koje glasi: August Ivan Nepomuk Eduard Šenoa te za njegove pseudonime ovdje prisutne: Petrica Kerempuh, Milutin, Branislav, Onufrius, Kopriva, Veljko Rabačević, V. Gj-ić, V. R., X., A. III. U napomeni je objašnjeno kako glasi njegovo pravo ime te pod kojim sve pseudonimima autor publicira.⁷⁷

ID zapisa	000102074
Odrednica	Šenoa, August
Neusvojeni oblik	Šenoa, Avgust
Neusvojeni oblik	Šenoa, August Ivan Nepomuk Eduard
Neusvojeni oblik	Petrica Kerempuh
Neusvojeni oblik	Milutin
Neusvojeni oblik	Branislav
Neusvojeni oblik	Onufrius
Neusvojeni oblik	Kopriva
Neusvojeni oblik	V. Gj-ić
Neusvojeni oblik	V. R.
Neusvojeni oblik	X.
Neusvojeni oblik	A. III.
Neusvojeni oblik	Kerempuh, Petrica
Neusvojeni oblik	Rabačević, Veljko
Neusvojeni oblik	Šenoa, Aug.
Neusvojeni oblik	Šenoa, A.
Neusvojeni oblik	A. Š.
Biografski podaci	Hrvatski književnik, dramaturg, kritičar i prevoditelj. Rođen 14. 11. 1838. u Zagrebu, umro 13. 12. 1881. u Zagrebu.
Napomena	Puni oblik autorovog imena: Šenoa, August Ivan Nepomuk Eduard. Autor je publicirao i pod pseudonimima: Petrica Kerempuh; Milutin; Branislav; Kopriva; Onufrius; Rabačević, Veljko; -n; S-n.; Š.: V. Gj-ić; X. i A. III.

Slika 26. Pregledni zapis NSK-a za upit *Šenoa, August*

⁷⁴ Isto. Str. 183.

⁷⁵ August Šenoa, URL: <http://enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=59443>, 06. 08. 2019.

⁷⁶

http://katalog.nsk.hr/F/HA8G4I4T4BYID2C6H3L98LPJ8DF9EYCCYHMNUX9YDFBEBBCEID-49977?func=find-acc&acc_sequence=000029518, 06. 08. 2019.

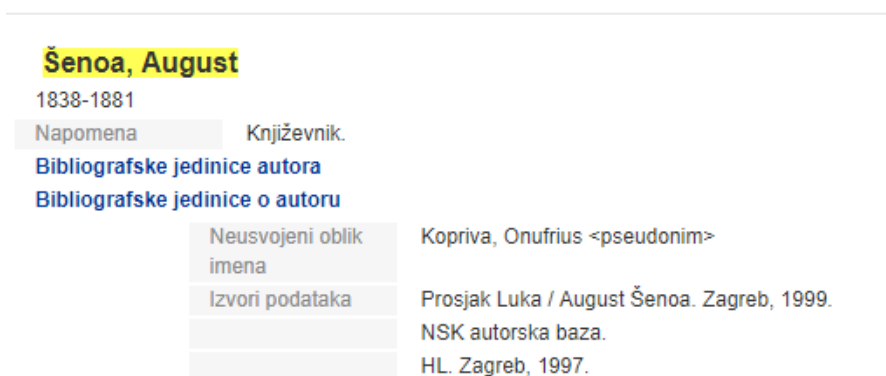
⁷⁷

http://katalog.nsk.hr/F/HA8G4I4T4BYID2C6H3L98LPJ8DF9EYCCYHMNUX9YDFBEBBCEID-02605?func=accref&acc_sequence=000029518, 06. 08. 2019.

Knjižnice grada Zagreba (KGZ)

U katalogu Knjižnica grada Zagreba publikacije autora okupljene su također pod njegovim pravim imenom, Šenoa, August. Nema toliko općih uputnica kao katalog NSK-a, već ima samo jednu uputnicu za pseudonim Kopriva, Onufrius. Njegovo potpuno pravo ime ne može se saznati iz kataloga kao ni ostali pseudonimi jer je u napomeni samo bilješka o autorovom zanimanju.⁷⁸

Pregledni zapis

Šenoa, August
1838-1881

Napomena Književnik.

[Bibliografske jedinice autora](#)
[Bibliografske jedinice o autoru](#)

Neusvojeni oblik imena	Kopriva, Onufrius <pseudonim>
Izvori podataka	Prosjak Luka / August Šenoa. Zagreb, 1999. NSK autorska baza. HL. Zagreb, 1997.

Slika 27. Pregledni zapis KGZ-a za upit Šenoa, August

VIAF (Virtual International Authority File) i Kongresna knjižnica

U VIAF-u sve knjižnice imaju jedinstvenu odrednicu pravo ime, Šenoa, August i godinu rođenja i smrti.⁷⁹ Ali za razliku od hrvatskih knjižnica, u svjetskim, konkretno u Kongresnoj knjižnici ne možemo saznati za autorovo puno ime kao ni za njegove ostale pseudonime jer nisu izrađene dodatne opće uputnice.⁸⁰

4.3.2. Primjer 2: Charlotte Brontë

Kao drugi primjer stavka 3, člana 96, proučavana je spisateljica Charlotte Brontë, najstarija od sestara Brontë, zbog kritike društva često je pisala pod različitim pseudonimima kao na primjer: Lord Charles Albert Florian Wellesley ili Currer Bell koji je koristila i u zajedničkom stvaralaštvu sa svojim sestrama. Ali je ipak ostala najpoznatija po svojem pravom imenu.

⁷⁸

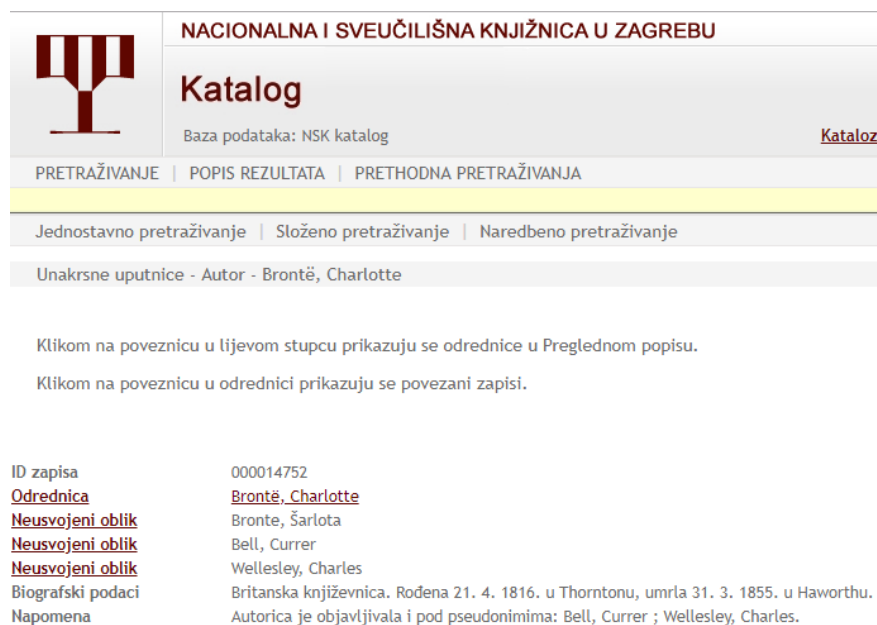
<https://katalog.kgz.hr/pagesResults/rezultati.aspx?¤tPage=1&searchById=1&sort=0&spid0=1&spv0=%c5%a0enoa%2c+August>, 06. 08. 2019.

⁷⁹ https://viaf.org/viaf/56659888/#%C5%A0enoa,_August,_1838-1881., 06. 08. 2019.

⁸⁰ <http://id.loc.gov/authorities/names/n85312602.html>, 06. 08. 2019.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb (NSK)

Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb posjeduje 31 publikaciju okupljenu pod jedinstvenom odrednicom Brontë, Charlotte.⁸¹ Izrađene su opće uputnice za varijantu njezinog imena, kao i za njena dva pseudonima: Charles Wellesley i Currer Bell, u napomeni je objašnjeno da su spomenuta imena pseudonimi.⁸²

NACIONALNA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA U ZAGREBU

Katalog

Baza podataka: NSK katalog [Katalog](#)

PRETRAŽIVANJE | POPIS REZULTATA | PRETHODNA PRETRAŽIVANJA

Jednostavno pretraživanje | Složeno pretraživanje | Naredbeno pretraživanje

Unakrsne uputnice - Autor - Brontë, Charlotte

Klikom na poveznicu u lijevom stupcu prikazuju se odrednice u Preglednom popisu.
Klikom na poveznicu u odrednici prikazuju se povezani zapisi.

ID zapisa	000014752
Odrednica	Brontë, Charlotte
Neusvojeni oblik	Bronte, Šarlota
Neusvojeni oblik	Bell, Currer
Neusvojeni oblik	Wellesley, Charles
Biografski podaci	Britanska književnica. Rođena 21. 4. 1816. u Thorntonu, umrla 31. 3. 1855. u Haworthu.
Napomena	Autorica je objavljivala i pod pseudonimima: Bell, Currer ; Wellesley, Charles.

Slika 28. Pregledni Zapis NSK-a za upit *Bronte, Charlotte*

Knjižnice grada Zagreba (KGZ)

U katalogu Knjižnica grada Zagreba publikacije autorice okupljene su također pod njezinim pravim imenom, Brontë, Charlotte. Ali nema izrađenih općih uputnica za njezine pseudonime kao ni napomene o istome.⁸³

⁸¹

http://katalog.nsk.hr/F/BXBN4BLKE24SLLKAUS35YTGFN RV55SA9NHNGEHTFKXVDBLREFD-18607?func=find-acc&acc_sequence=000238988, 07. 08. 2019.

⁸²

http://katalog.nsk.hr/F/BXBN4BLKE24SLLKAUS35YTGFN RV55SA9NHNGEHTFKXVDBLREFD-19122?func=accref&acc_sequence=000238988, 07. 08. 2019.

⁸³

<https://katalog.kgz.hr/pagesResults/rezultati.aspx?¤tPage=1&searchById=10&sort=0&spid0=10&spv0=Bronte%2c+Charlotte>, 07. 08. 2019.

Brontë, Charlotte

1816-1855

Napomena Engleska književnica.

Bibliografske jedinice autora

Bibliografske jedinice o autoru

Neusvojeni oblik imena	Bronte, Charlotte
Izvori podataka	Jane Eyre / Charlotte Brontë. Oxford ; New York, 1986. NSK kat. ; LC cat. HOL. Zgb., 1996.

Slika 29. Pregledni zapis KGZ-a za upit *Bronte, Charlotte*

VIAF (Virtual International Authority File) i Kongresna knjižnica

U VIAF-u sve knjižnice imaju jedinstvenu odrednicu pravo ime, Brontë, Charlotte i godinu rođenja i smrti.⁸⁴ Ali za razliku od hrvatskih knjižnica, u Kongresnoj knjižnici saznajemo za pune nazive njezinih pseudonima te su izrađene opće uputnice za svaki od njih.⁸⁵

SOURCE OF HEADINGS: Library of Congress Online Catalog

INFORMATION FOR: Brontë, Charlotte, 1816-1855

Scope Note:

Search also For works of this author written under other names, search also under:

Bell, Currer, 1816-1855

Wellesley, Charles Albert Florian, Lord, 1816-1855

Please note: Broader Terms are not currently available

Select a Link Below to Continue...
Scope Note
See Also: Bell, Currer, 1816-1855
See Also: Gaskell, Elizabeth Cleghorn, 1810-1865. Life of Charlotte Brontë
See Also: Wellesley, Charles Albert Florian, Lord, 1816-1855

Slika 30. Pregledni zapis Kongresne knjižnice za upit *Bronte, Charlotte*

4.4. Slučaj 4

4.4.1. Primjer 1: Erich Kästner

U četvrtom stavku člana 96, Verona daje rješenje kako katalogizirati djela koja su objavljena od istog autora pod različitim imenima: “Ako autori, na koje se odnose propisi točaka 1 i 3 ovoga člana, jednu određenu vrstu svoga stvaralačkog rada objavljuju pod svojim pravim imenom, a drugu pod pseudonimom, umjesto opće uputnice za oblik imena koji nije postao jedinstvenom odrednicom - bio to pseudonim ili pravo ime - za pojedine se publikacije koje

⁸⁴ https://viaf.org/viaf/71388025/#Bront%C3%AB,_Charlotte,_1816-1855., 07. 08. 2019.

⁸⁵ <https://authorities.loc.gov/cgi-bin/Pwebrecon.cgi?RefCodes=7&ref=1&hd=1,2&SEQ=20190807130547&Search%5FArg=Bronte%20Charlotte&Search%5FCode=NHED%5F&CNT=100&PID=ofGJk3gQfk3Uy7jcvH0C7aaQ4DwOr&SID=1>, 07. 08. 2019.

su izišle pod tim oblikom, mogu izrađivati sporedne kataložne jedinice.”⁸⁶ Njemački književnik, Erich Kästner - danas poznati kao autor dječjeg romana, zbog proživljenih ratnih strahota pisao je tekstove kritizirajućeg sadržaja u novinama *Neue Leipziger Zeitung*, što ga je dovelo na listu nepoželjnih pisaca te su mnoge njegove knjige bile spaljene. Usprkos tome, autor je nastavio pisati politički angažirana djela pod različitim pseudonimima poput: *Berthold Bürger, Melchior Kurtz, Peter Flint i Robert Neuer*.⁸⁷

Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb i Knjižnice grada Zagreb

Oba kataloga proučavanih hrvatskih knjižnica sve publikacije okupljaju jedino pod jedinstvenom odrednicom Kastner, Erich.⁸⁸ Za publikacije objavljene pod ostalim pseudonimima nemamo dodatnih informacija.

VIAF (Virtual International Authority File) i Kongresna knjižnica

U VIAF-u sve knjižnice imaju jedinstvenu odrednicu Kastner, Erich te godinu rođenja i smrti.⁸⁹ U Kongresnoj knjižnici saznajemo informaciju da je autor objavljivao ostala djela pod pseudonimima *Berthold Bürger* i *Robert Neuer* za koje su izrađene sporedne kataložne jedinice.⁹⁰

SOURCE OF HEADINGS: Library of Congress Online Catalog

INFORMATION FOR: Kästner, Erich, 1899-1974

Scope Note:

Search also For works of this author entered under other names, search also under
Neuner, Robert, 1899-1974
and
Bürger, Berthold, 1899-1974.

Please note: Broader Terms are not currently available

Select a Link Below to Continue...

Scope Note

See Also: [Bürger, Berthold, 1899-1974](#)

See Also: [Neuner, Robert, 1899-1974](#)

Slika 31. Pregledni zapis Kongresne knjižnice za upit *Kastner, Erich*

⁸⁶ Verona, E. Pravidnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. I. dio: Odrednice i redalice. Zagreb : Društvo bibliotekara Hrvatske, 1970. Str. 183.

⁸⁷ Erich Kästner, URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Erich_K%C3%A4stner, 06. 08. 2019.

⁸⁸

http://katalog.nsk.hr/F/HA8G4I4T4BYID2C6H3L98LPJ8DF9EYCCYHMNUX9YDFBEBBCEID-11410?func=acref&acc_sequence=000297253, i

<https://katalog.kgz.hr/pagesResults/rezultati.aspx?¤tPage=1&searchById=1&sort=0&spid0=1&spv0=Kastner%2c+Erich>, 06. 08. 2019.

⁸⁹ https://viaf.org/viaf/59084620/#K%C3%A4stner,_Erich,_1899-1974., (06. 08. 2019.)

⁹⁰

<https://authorities.loc.gov/cgi-bin/Pwebrecon.cgi?RefCodes=30&ref=1&hd=1,1&SEQ=20190806073418&Search%5FArg=Kastner%2C%20Erich&Search%5FCode=NHED%5F&CNT=100&PID=MgUrc1SvKdjl6Jcfm9WYJJdPWkRO&SID=1>, (06. 08. 2019.)

4.4.2. Primjer 2: Agatha Christie

Britanska književnica Agatha Christie poznata je po svojim kriminalističkim romanima, manje je poznato da je ona također objavljivala i ljubavne romane pod pseudonimom Mary Westmacott.⁹¹

Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb i Knjižnice grada Zagreb

Oba kataloga proučavanih hrvatskih knjižnica sve publikacije okupljaju pod jedinstvenom odrednicom Christie, Agatha.⁹² Za varijante imena i drugi pseudonim, izrađene su opće uputnice, a u napomeni piše pod kojim pseudonimima piše.

ID zapisa	000100883
<u>Odrednica</u>	<u>Christie, Agatha</u>
<u>Neusvojeni oblik</u>	Christie, Agatha Clarissa Mary Miller
<u>Neusvojeni oblik</u>	Christie, Agatha Clarissa Mary
<u>Neusvojeni oblik</u>	Kristi, Agata
<u>Neusvojeni oblik</u>	Westmacott, Mary
Biografski podaci	Engleska književnica. Rođena 15. 9. 1890. u Torquayu, umrla 12. 1. 1976. u Wallingfordu.
Napomena	Puno ime autorice: Christie, Agatha Clarissa Mary Miller.
Napomena	Autorica objavljuje ljubavne romane pod pseudonimom: Westmacott, Mary.

Slika 32. Pregledni zapis NSK-a za upit *Christie, Agatha*

Pregledni zapis

Christie, Agatha
1891-1976

Napomena Engleska književnica.
Objavljuje i pod pseudonimom Mary Westmacott, od 1930 do 1956. - Neka djela autorica objavljuje i pod muževim prezimenom Mallowan, Agatha Christie.

Bibliografske jedinice autora
Bibliografske jedinice o autoru

Neusvojeni oblik imena	Westmacott, Mary <pseudonim>
Izvori podataka	Mallowan, Agatha Christie <bračno ime> Deset malih crnaca / Agatha Christie. Zagreb ; Novi Sad, 1986. NSK kat. ; BL cat. ; BnF cat. The Mary Westmacott collection. London, 2005. Vol 1., str. VII-IX. BI cat. ; LC authority ; BnF cat. The Mary Westmacott collection. London, 2005. Vol 1., str. VII-IX.

Slika 33. Pregledni zapis KGZ-a za upit *Christie, Agatha*

⁹¹ Agatha Christie, URL: https://hr.wikipedia.org/wiki/Agatha_Christie, 07. 08. 2019.

⁹²

[https://katalog.kgz.hr/pagesResults/rezultati.aspx?¤tPage=1&searchById=1&sort=0&spid0=1&spv0=Christie%2c+Agatha, i](https://katalog.kgz.hr/pagesResults/rezultati.aspx?¤tPage=1&searchById=1&sort=0&spid0=1&spv0=Christie%2c+Agatha,%20i)

http://katalog.nsk.hr/F/HA8G4I4T4BYID2C6H3L98LPJ8DF9EYCCYHMNUX9YDFBEBBCEID-23458?func=accref&acc_sequence=000312191, (07. 08. 2019.)

VIAF (Virtual International Authority File) i Kongresna knjižnica

U VIAF-u većina knjižnica ima jedinstvenu odrednicu Christie, Agatha te godinu rođenja i smrti, jedino nacionalna knjižnica u Estoniji kao jedinstvenu odrednicu uzima Westmacott, Mary i kraj odrednice stavlja oznaku pseudonima.⁹³ U Kongresnoj knjižnici saznajemo i informaciju da je autorica objavljivala ostala djela pod pseudonimom *Mary Westmacott* za koji je izrađena sporedne kataložna jedinica, kao i za varijantu njezina imena Agatha Christie Mallowan.⁹⁴

SOURCE OF HEADINGS: Library of Congress Online Catalog
INFORMATION FOR: Christie, Agatha, 1890-1976

Please note: Broader Terms are not currently available

Select a Link Below to Continue...
Authority Record
Scope Note
See Also: Mallowan, Agatha Christie, 1890-1976
See Also: Westmacott, Mary, 1890-1976

Slika 34. Pregledni zapis Kongresne knjižnice za upit *Christie, Agatha*

⁹³ https://viaf.org/viaf/71388952/#Christie,_Agatha,_1890-1976., 08. 08. 2019.

⁹⁴

https://authorities.loc.gov/cgi-bin/Pwebrecon.cgi?RefCodes=7&ref=1&hd=1,2&SEQ=20190808075605&Search%5FArg=Christie%2C%20Agatha&Search%5FCode=NHED%5F&CNT=100&PID=Js18IEMunS8JW_13j-TV71t2o6rmk&SID=1, 08. 08. 2019.

5. Rezultati istraživanja i analiza zapisa

U rezultatima istraživanja proučeno je slijede li rezultati istraživanja *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga*, te jesu li rezultati ujednačeni u svjetskim i hrvatskim katalogima. Pomoću tablica može se preglednije vidjeti u kojim slučajevima online katalogi slijede *Pravilnik* (+), a u kojima ne slijede (-). Svaki je slučaj, proveden kroz istraživanje, posebno prikazan pomoću tablice.

5.1. Analiza slučaja 1

Za svakog se književnika (Pablo Neruda, E. L. James i Mark Twain) istražuje je li katalog određene knjižnice ostvario tri pravila člana 96/1 *Pravilnika*, to jest ima li katalog:

1. jedinstvenu odrednicu za pseudonim? +/-
2. odrednicu opće uputnice za pravo ime? +/-
3. pravo ime u napomeni? +/-

Tablica 1. Analiza Slučaja 1.

	Pablo Neruda	E. L. James	Mark Twain
Nacionalna i sveučilišna knjižnica u zagrebu	+	+	+
	+	+	+
	+	+	+
Knjižnice grada Zagreba	+	+	+
	+	+	+
	+	+	+
Kongresna knjižnica	+	+	+
	+	+	+
	-	-	-

Analizom slučaja 1, može se vidjeti kako hrvatske knjižnice zajedno sa svjetskim knjižnicama slijede *Pravilnik* u primjeru kada je autor poznatiji po svojem pseudonimu nego li po pravome imenu i stavljaju za jedinstvenu odrednicu autorov najpoznatiji pseudonim, a za ostale pseudonime, izrađene su opće uputnice. Uvijek je izrađena opća uputnica za pravo ime s namjerom da se autora identificirati i na taj način.

5.2. Analiza slučaja 2

U slučaju nepoznate autorice pod pseudonimom Elene Ferante istražujemo:

1. je li pseudonim postao jedinstvenom odrednicom? +/-
2. ima li podatak u napomeni da se pravi autor nije mogao pronaći? +/-

Tablica 2. Analiza Slučaja 2.

	Elena Ferrante
Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu	+
	+
Knjižnice grada Zagreba	+
	+
Kongresna knjižnica	+
	-

Primjer pokazuje da se u hrvatskim i svjetskim knjižnicama slijedi *Pravilnik* u slučaju katalogiziranja pseudonima s nepoznatim autorom te jedinstvenom odrednicom postaje najpoznatiji pseudonim. Hrvatske knjižnice uvijek stavljaju napomenu o tome da je riječ o pseudonimu autorice čije se pravo ime ne može otkriti; s druge strane Kongresna knjižnica ne stavlja napomenu o nepoznatom autoru, već se ta informacija saznaje indirektno.

5.3. Analiza slučaja 3

Kada se autori (August Šenoa i Charlotte Brontë) koriste različitim pseudonimima, ali su i dalje najpoznatiji po pravom imenu, bitno je uočiti u katalogu slijede li se ova pravila:

1. jedinstvena odrednica je pravo ime. +/-
2. za svaki se pseudonim izrađuje opća uputnica. +/-
3. napomena sadrži podatak o pravom imenu i pseudonimima. +/-

Tablica 3. Analiza Slučaja 3.

	August Šenoa	Charlotte Brontë
Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu	+	+
	+	+
	+	+

	August Šenoa	Charlotte Brontë
Knjižnice grada Zagreba	+	+
	+	-
	+	-
Kongresna knjižnica	+	+
	+	+
	-	-

U analizi trećeg slučaja primjećujemo da kod hrvatskog književnika Augusta Šenoe vrijedi *Pravilnik* jer je kao jedinstvena odrednica uzeto njegovo ime kako u hrvatskim knjižnicama tako i u svjetskim. Jedino katalog NSK-a ima izrađene uputnice za njegovo puno pravo ime, kao i za mnoge njegove pseudonim za razliku od kataloga Knjižnica grada Zagreba koji ima samo jednu opću uputnicu za jedan njegov pseudonim. Kod strane književnice donekle je obrnuta situacija, naime samo jedna proučavana hrvatska knjižnica (NSK) pruža informaciju o različitim pseudonimima književnice Charlotte Brontë u napomeni te ima izrađene opće uputnice, dok druga (KGZ) ne daje tu informaciju. Kongresna knjižnica spominje detaljnije sve pseudonime i ima izrađene opće uputnice. Ovaj primjer idealan je pokazatelj koliko je potrebno dodatno znanje o pojedinom autoru da bi se korisnicima pružio potpuni izvor informacija o njemu samome.

5.4. Analiza slučaja 4

Ako autori (Erich Kästner i Agatha Christie) objavljuju jedan dio svojih djela na jednom pseudonimu, a drugi dio svojih djela na drugom pseudonimu ili pravom imenu, za ta imena koja nisu postala jedinstvenom odrednicom mogu se izraditi sporedne kataloške jedinice. Stoga će se proučiti:

1. je li izrađena opća uputnica za drugo ime? +/-
2. je li izrađena sporedna kataloška jedinica za drugo ime? +/-
3. ima li napomena informaciju o stvaralaštvu pod jednim i drugim imenom? +/-

Tablica 4. Analiza Slučaja 4.

	Erich Kästner	Agatha Christie
Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu	-	+
	-	-
	-	+
Knjižnice grada Zagreba	-	+
	-	-
	-	-
Kongresna knjižnica	+	+
	+	+
	-	-

Iako se iz primjera četvrtog slučaja za njemačkog autora, Ericha Kästnera, ne može provjeriti u hrvatskim knjižnicama vrijedi li spomenuto pravilo *Pravilnika*, vrlo brzo dobivamo odgovor u katalogu Kongresne knjižnice koja u potpunosti slijedi dotično pravilo te za autorove pseudonime izrađuje sporedne kataložne jedinice. Primjer koji pokazuje da i hrvatske knjižnice donekle slijede spomenuto pravilo je jedinstvena odrednica za autoricu Agathu Christie, te izrađene opće uputnice za njezine druge pseudonime, kao i napomena o tome da je autorica objavljivala ostala djela pod drugim pseudonimima. Navedena autorica ipak nema izrađene sporedne kataložne jedinice kao na primjer književnik Mate Balota koji je svoje znanstvene spoznaje objavljivao pod pseudonimom Mijo Mirković.⁹⁵

Na temelju dobivenih rezultata možemo vidjeti da u prva dva slučaja nema prevelikih odstupanja u ujednačenosti zapisa u hrvatskim i svjetskim knjižničnim katalozima, razlika je u tome što svjetske knjižnice pomalo mijenjaju oblik jedinstvene odrednice dodajući godinu rođenja i smrti, te raspored imena i prezimena. Kongresna knjižnica odstupa za razliku od hrvatskih knjižnica u tome što ne daje detaljnije informacije u napomenama što je jedan od zahtjeva Veroninog *Pravilnika*. U trećem slučaju vidimo veća odstupanja u slijeđenju pravila pogotovo kada se radi o autorima različitih nacionalnosti i popularnosti. Za hrvatskog autora (August Šenoa), hrvatske knjižnice slijede u potpunosti *Pravilnik*. Kod strane autorice (Charlotte Brontë) samo jedna hrvatska knjižnica nudi opću uputnicu za njezine pseudonime i napomenu o istome, dok druga knjižnica tu ne slijedi *Pravilnik*. Kongresna knjižnica jedino

⁹⁵

http://katalog.nsk.hr/F/BXBN4BLKE24SLLKAUS35YTGFN RV55SA9NHNGEHTFKXVDBLREFD-11019?func=accref&acc_sequence=000622622, 07. 08. 2019.

ne nudi napomenu o pseudonimima kod oba proučavana autora. U četvrtom primjeru također ima većih odstupanja u hrvatskim knjižnicama, pogotovo za autora Ericha Kästnera o kojem ne možemo saznati njegova druga imena, kao ni napomenu o stvaralaštvu pod drugim imenima. Za autoricu Agathu Christie saznajemo drugo ime kao i napomenu o stvaralaštvu pod tim imenom, no kao i za prvog autoru tako i za spomenutu autoricu nema izrađenih sporednih kataloških jedinica što je također jedna od preporuka Veroninog *Pravilnika*. S druge strane Kongresna knjižnica većim dijelom slijedi *Pravilnik* te izrađuje sporednu katalošku jedinicu za drugo ime, ali ponovno ne postoji nikakva napomena o stvaralaštvu pod drugim imenom.

6. Zaključak

Postojanje pseudonima i korištenje lažnih identiteta prisutno je u književnosti od davnina, svako razdoblje sve do današnjice donosilo je svoje posebne razloge korištenja lažnih identiteta. Postojanje pseudonima predstavlja katalogizatorima iznimne poteškoće u katalogiziranju građe, a posebice slijedeći bitne zadatke kataloga, između ostalih onoga o okupljanju svih publikacija jednog autora na istome mjestu u katalogu⁹⁶.

Na koji način katalogizatori određuju jedinstvene odrednice, kada je riječ o pseudonimnosti, te koliko slijede Veronin *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga* u ovome radu istraženo je u internetskim katalogizacijama dviju hrvatskih knjižnica, Nacionalne i sveučilišne knjižnice Zagreb i Gradske knjižnice Zagreb; također je uspoređeno s internetskim katalogom Kongresne knjižnice kao i uvidom u ostale svjetske knjižnice preko VIAF-a (Virtual International Authority File). Istraživanjem se pokazalo da nema prevelikih razlika u primjenjivanju pravila proučavanog PPIAK-a, kako u hrvatskim tako i u svjetskim katalogizacijama. Iznimaka uvijek ima, ne toliko zbog ne poštivanja PPIAK-a, koliko zbog ostalih razloga (nepoznavanje autora od strane katalogizatora, državljanstvo i popularnost autora, neprimjerenost korisniku, nepostojanje određene građe u fondu i slično). Prilikom istraživanja pokazala se potreba definiranja novonastalih pojmova povezanih uz pojam pseudonima. Pojmovi heteronim, endonim i egzonim se tako, na primjer, katalogiziraju kao pseudonimi; za proučavane heteronime u hrvatskim knjižnicama postoji napomena o razlici naspram pseudonimu, dok je pojmove endonim i egzonim u potpunosti ne moguće odvojiti od pojma pseudonim, što zahtjeva jedno sasvim novo istraživanje s ciljem razumijevanja bibliografskih identiteta pojedinaca.

⁹⁶ Verona, E. *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga*. I. dio: Odrednice i redalice. Zagreb : Društvo bibliotekara Hrvatske, 1970. Str. 15.

7. Literatura

1. August Šenoa, URL: <http://enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=59443>, 06. 08. 2019.
2. Aquilonis. Pisci na mreži – Olja Savičević Ivančević. URL: <https://www.aquilonis.hr/Poslovanje/pisci-na-mrezi-olja-savicevic-ivancevic.html>, (24. 07. 2019.)
3. Ekinović Micak, E. Odabir usvojenih oblika imena osoba : međunarodna kataložna načela, knjižnični referentni model i izvori podataka. / Vjesnik bibliotekara Hrvatske 61, 1(2018), 413-434. URL: <https://hrcak.srce.hr/206813>, (25. 07. 2019.)
4. Elena Ferrante, URL: <https://gkr.hr/Magazin/Kauc-i-knjige/Elena-Ferrante-i-tetralogija-Genijalna-prijateljica-misticna-knjizevnica-ili-knjizevnik-koja-zna-sto-radi>, 01. 08. 2019.
5. E. L. James, URL: <https://www.writers-online.co.uk/how-to-write/creative-writing/why-do-authors-use-pen-names>, 01. 08. 2019.
6. Erich Kästner, URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Erich_K%C3%A4stner, 06. 08. 2019.
7. Fernando Pessoa, URL: https://hr.wikipedia.org/wiki/Fernando_Pessoa, (29. 07. 2019.)
8. Horvat, A. Knjižnični katalog i autorstvo. Rijeka : Naklada Benja, 1995.
9. International Conference on Cataloguing Principles, Paris, 9th-18th October, 1961. Report. Reprint. London : IFLA International Office for UBC, 1981.
10. Izjava o Međunarodnim kataložnim načelima / prevela Mirna Willer. 2009. URL: https://www.ifla.org/files/assets/cataloguing/icp/icp_2009-hr.pdf, (25. 07. 2019.)
11. Mark Twain, URL: <https://www.srednja.hr/kultura/vijesti-kultura/otkrivena-tajna-twainova-pseudonima/>, 02. 08. 2019.
12. Pablo Neruda, URL: https://hr.wikipedia.org/wiki/Pablo_Neruda, 01. 08. 2019.
13. Pablo Neruda, URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=43467>, 01. 08. 2019.
14. Pseudonim. URL: <http://enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=50903>, (24. 07. 2019.)
15. Pseudonim. URL: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Pseudonim>, (24. 07. 2019.)
16. Verona, E. Abecedni katalog u teoriji i praksi. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1971.

17. Verona, E. Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. I. dio: Odrednice i redalice. Zagreb : Društvo bibliotekara Hrvatske, 1970.
18. VIAF. URL:
<https://viaf.org/viaf/search?query=local.names%20all%20%22J.K.%20Rowling%2C%201965%20%22&sortKeys=holdingscount&recordSchema=BriefVIAF>, (25. 07. 2019.)

Sažetak

Krenuvši od uloge kataloga, katalogizatora, glavnih zadataka kataloga te oblikovanja jedinstvenih odrednica ovaj rad dotiče se i problematike upotrebe više imena te nastajanje novih pojmova, heteronima, egzonima i endonima koji se također svrstavaju pod pojam pseudonimnosti. Istraženi su primjeri katalogiziranja istih u hrvatskim i svjetskim knjižnicama. Nadalje provedeno je istraživanje katalogiziranja pseudonima slijedeći Veronin *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga* te su na kraju predloženi rezultati istraživanja.

Ključne riječi: abecedni katalog, pseudonim, heteronim, endonim, egzonim, jedinstvena odrednica, internetski katalog

Summary

Starting from the role of catalogs, catalogers, main tasks of the catalog and designing uniform heading, this paper refers on the problem of using multiple names and emergence of new terms like heteronym, exonym and endonym which are classified under the concept of pseudonymity. Examples of cataloging this terms have been explored for Croatian and worldwide libraries. Furthermore, researching the cataloging of pseudonyms was carried out following Verona's *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga*, and ultimately, research results are presented.

Key words: alphabetical catalog, pseudonym, heteronym, endonym, exonym, uniform heading, online catalog